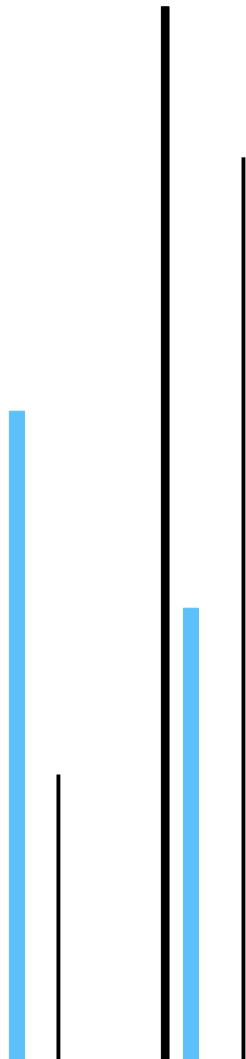

PERSONEELSMOBILITEIT IN HET MBO

INZICHT IN DE INSTROOM EN UITSTROOM VAN MBO-PERSONEEL

Personeelsmobiliteit in het mbo

Uitgevoerd in opdracht van Stichting Onderwijsarbeidsmarktfonds MBO

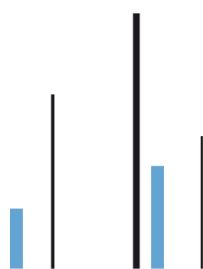
ABF Research

Februari 2021 | r2020-0082LH | 20191-OEA

ABF Research | Verwersdijk 8 | 2611 NH | Delft | 015 - 27 99 300

Copyright ABF Research 2021

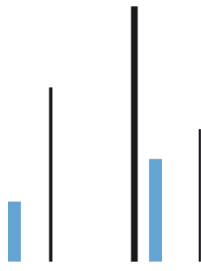
De informatie in dit rapport is met de grootste zorg samengesteld. ABF Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten, onnauwkeurigheden of onvolledigheden. Het gebruik van (onderdelen van) dit rapport is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
1 Inleiding.....	5
2 Arbeidsmarktstructuur mbo	7
2.1 Samenvattend overzicht	7
2.2 Omvang werkgelegenheid	8
2.3 Persoonskenmerken.....	9
2.4 Baankenmerken	10
3 Personeelsmobiliteit onder docenten.....	13
3.1 Samenvattend overzicht	13
3.2 Instroom	14
3.3 Uitstroom	22
3.4 Snelle uitstromers.....	27
4 Personeelsmobiliteit onder instructeurs.....	29
4.1 Samenvattend overzicht	29
4.2 Instroom	30
4.3 Uitstroom	33
5 Personeelsmobiliteit in het mbo	37
5.1 Samenvattend overzicht	37
5.2 Mobiliteit in het onderwijs	38
5.3 Instroom	39
5.4 Uitstroom	43
Bijlage A: Begrippenlijst	47
Bijlage B: Aanvullende tabellen.....	49
Bijlage C: Bronnen en werkwijze.....	53
Bijlage D: Lerarenopleidingen	57

Samenvatting

De arbeidsmarkt voor het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) heeft een relatief open karakter. Voor veel mbo-opleidingen bestaat geen specifieke lerarenopleiding en praktijkkennis speelt een belangrijke rol. De instroom en uitstroom van mbo-medewerkers is dan ook afkomstig uit een breed scala aan arbeidsmarktsectoren. Inzicht in deze arbeidsmarktstromen in het mbo is van belang voor een beter begrip van de arbeidsmarkt en voor beleid op het gebied van personeelswerving en -behoud.

Dit onderzoek heeft betrekking op alle medewerkers in het mbo, waarbij de nadruk ligt op de functiegroep docent. In 2018 telt het mbo 56.600 medewerkers, dit aantal is in 2019 ongeveer stabiel gebleven¹. Ongeveer 60 procent van de medewerkers behoort tot de functiegroep docent. Deze functiegroep heeft een zeer kenmerkend profiel. Meer dan de helft is vrouw, ruim 80 procent werkt op basis van een vast contract en bijna 90 procent heeft een opleiding aan het hoger onderwijs afgerond. De laatste jaren ontwikkelt het profiel van de groep mbo-docenten zich in lijn met landelijke arbeidsmarktrends: het aandeel vrouwen stijgt -- alleen in de leeftijdsklasse 55 jaar en ouder is het aandeel mannen hoger dan het aandeel vrouwen -- en ook het aandeel docenten met een afgeronde opleiding aan het hoger onderwijs stijgt. Tegelijkertijd laten de leeftijd en het aandeel docenten met een vaste aanstelling een dalende trend zien. De ontwikkeling van het profiel van de groep docenten wordt in belangrijke mate gedreven door kenmerken van instromende en uitstromende docenten.

Instromende docenten

In recente jaren is de instroom in de groep docenten ongeveer 10 procent, ongeveer 3.400 personen. In 2018 stroomden 3.230 personen in met de functie docent en 140 personen met de functie Leraar in Opleiding (LIO). De onderstaande kenmerken geven nadere duiding aan de groep instromende docenten:

- Ten opzichte van de docenten zijn vrouwen in de instromende docenten oververtegenwoordigd (62 versus 56 procent). In alle leeftijdsklassen stromen meer vrouwelijke dan mannelijke docenten in. Het evenwichtspunt, waarin het aandeel instromende vrouwelijke docenten een gelijk niveau heeft als het aandeel vrouwelijke docenten, lijkt niet meer ver weg te zijn.
- 44 procent van de instromende docenten is jonger dan 35 jaar, terwijl dit voor docenten 22 procent is. Het aandeel personen jonger dan 35 jaar is voor instromende docenten dus tweemaal zo hoog als voor docenten.
- Ten opzichte van de groep docenten hebben de instromende docenten weliswaar minder vaak een opleiding aan het hoger onderwijs afgerond (80 versus 89 procent), maar ongeveer 8,5 procent van de instromende docenten heeft op het moment van instroom nog geen opleiding aan het hoger onderwijs afgerond maar is dan nog bezig met de lerarenopleiding. Het Pedagogisch Didactisch Getuigschrift

¹ Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van een combinatie van diverse bronbestanden. Vanwege een onvolledige koppeling voor 2019 kunnen voor 2019 geen absolute aantallen worden vermeld. Wel kunnen verdelingen naar persoons- en baankenmerken betrouwbaar worden weergegeven.

(PDG) maakt overigens geen onderdeel uit van de geregistreerde opleidingen aan het hoger onderwijs dat voor deze rapportage is toegepast.

- Het aandeel instromers met een vaste arbeidsovereenkomst is 13 procent.
- Deels als gevolg van de genoemde kenmerken van de instroom (hoog aandeel vrouwen en nog bezig met de opleiding) is de deeltijdfactor van instromende docenten lager dan die van docenten (0,67 versus 0,78 fte).

Waar komen instromende docenten vandaan?

3 op de 20 docenten die de afgelopen jaren zijn ingestroomd zijn afkomstig uit een opleiding. Dit zijn voor 75 procent instromers vanuit een eerste- of tweedegraads lerarenopleiding. Dit betreft ook met name jongere instromers want 91 procent is jonger dan 35 jaar.

12 op de 20 instromers stroomt in vanuit een andere baan. Dit betreft met name de leeftijdsklasse tussen 25 en 55 jaar. Deze instromers zijn voor ongeveer 35 procent afkomstig uit andere onderwijssectoren (primair onderwijs 13 procent, voortgezet onderwijs 20 procent en hoger onderwijs 2 procent), voor ruim 20 procent uit de uitzendbranche en voor bijna 45 procent uit diverse andere sectoren. Ten opzichte van de omvang van de sectoren zijn onder de instromende docenten de onderwijssectoren zwaar oververtegenwoordigd, met name het primair en het voortgezet onderwijs (de combinatiescholen vo-mbo kunnen hierin een factor van betekenis zijn). Ook de uitzendbranche komt ten opzichte van de omvang van de sector relatief vaak voor als sector van herkomst, terwijl zorg, financiële & zakelijke dienstverlening en detail- & groothandel ondervertegenwoordigd zijn.

Figuur S.1 toont een illustratief beeld van de herkomst van instromende docenten.

Figuur S.1: illustratieve weergave van de herkomst van instromende docenten

Voor de groep instromende docenten vanuit een baan is een stijging in het bruto jaarinkomen per voltijdbaan zichtbaar. Met name instromers vanuit horeca, nutsbedrijven, transport en sport & cultuur maken bij de overgang naar het mbo een sprong in inkomen. Ook hebben zij als mbo-docent een iets lagere deeltijdfactor en hebben zij minder vaak een vast contract dan in hun vorige baan.

Ongeveer 18 procent van de instromende docenten zijn 'hybride' docenten, zij hebben naast de mbo-baan een andere baan buiten het onderwijs en kunnen daarmee een belangrijke rol vervullen bij de aansluiting tussen het onderwijs en de praktijk. Twee op de vijf hybride docenten heeft een andere baan in de sectoren zorg en financiële & zakelijke dienstverlening. Over het algemeen geldt dat instromende docenten met een andere baan buiten het mbo (in of buiten het onderwijs) vaker man zijn en ouder zijn dan alle instromende docenten.

Uitstromende docenten

De uitstroom van docenten is met ongeveer 2.800 personen in recente jaren lager dan de instroom. De leeftijdsklasse 55 jaar en ouder heeft met bijna 50 procent een groot aandeel in de uitstroom.

4 op 10 personen stromen uit naar een baan. Hiervan stroomt 50 procent uit naar een baan in een andere onderwijssector (30 procent voortgezet onderwijs 13 procent primair onderwijs en 7 procent hoger onderwijs), ruim 10 procent naar de uitzendbranche en bijna 40 procent naar een andere sector. Bij de uitstroom naar een baan in een andere onderwijssector neemt het inkomen gemiddeld licht toe, terwijl het inkomen bij de overgang naar andere sectoren terugloopt. De omvang van de werkweek neemt in de nieuwe baan toe. Docenten die naar een baan uitstromen hebben in de nieuwe baan minder vaak een vaste arbeidsovereenkomst. Waarom deze groep docenten, die overigens voor drie kwart tussen de 25 en 55 jaar oud is, van baan wisselt valt buiten de scope van dit onderzoek.

3 op 10 personen stromen uit vanwege pensioen.

Figuur S.2 toont een illustratief beeld van de bestemming van uitstromende docenten.

Figuur S.2: illustratieve weergave van de bestemming van uitstromende docenten

Vanwege het open karakter van de arbeidsmarkt voor mbo-personeel hebben zowel de instroom vanuit een baan als de uitstroom naar een baan betrekking op diverse arbeidsmarktsectoren. Wanneer vanuit het mbo naar de verhouding tussen instroom vanuit een baan in een sector en uitstroom naar een baan in dezelfde sector wordt gekeken dan resteert voor het mbo een 'positief saldo' ten opzichte van nagenoeg alle sectoren – dat wil zeggen dat de stroom van de sector naar het mbo groter is dan andersom. Het mbo verliest echter per saldo docenten aan het hoger onderwijs. Dit is opmerkelijk aangezien in het laatst-gemeten jaar de instroom vanuit een baan 1.700 personen bedraagt en naar een baan 1.200 personen. De instroom vanuit een baan is derhalve gemiddeld 1,4x zo groot als de uitstroom naar een baan.

Bij een vorig onderzoek is geconstateerd dat 30 procent van de instromers binnen 3 jaar weer uitstroomt, de 'snelle uitstromers'. Dit beeld wordt in meer recente cijfers bevestigd. Ten opzichte van de instromers verschilt het profiel van deze 'snelle uitstromers' in de zin dat deze groep een iets hogere leeftijd heeft (de groep 55 jaar en ouder is oververtegenwoordigd), vaker een kleinere baan tot 0,4 fte heeft en veel minder vaak over een vaste arbeidsovereenkomst beschikt op het moment van instroom (6 procent voor de snelle uitstromers versus 13 procent voor de instromers). Snelle uitstromers stromen vaker in vanuit geen baan, uitkering of opleiding en juist minder vaak vanuit de uitzendbranche. De groep snelle uitstromers lijkt derhalve een specifieke groep te zijn. Nader onderzoek moet uitwijzen wat de beweegredenen zijn voor de snelle uitstromers.

Instructeurs

De groep instructeurs omvat ongeveer 6 procent van de mbo-medewerkers. Ten opzichte van de groep docenten heeft de groep instructeurs minder vaak een vaste aanstelling, is deze enkele jaren jonger en is het aandeel mannen licht hoger. Daarnaast hebben instructeurs minder vaak een opleiding aan het hoger

onderwijs afgerond dan docenten (32 versus 89 procent). Dit ligt in lijn met het beroepsgerichte karakter van deze functiegroep. De laatste jaren is de omvang van de groep instructeurs toegenomen. Deze groei is terug te zien in de relatieve omvang van de instroom (16 à 17 procent) ten opzichte van de uitstroom (9 à 10 procent). Meer dan de helft van de uitstromende instructeurs stroomt uit naar een baan.

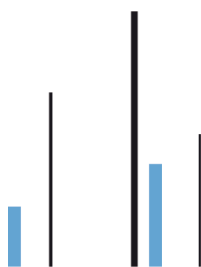
De groep tussen 25 en 34 jaar is oververtegenwoordigd in de uitstroom ten opzichte van alle instructeurs. Ook de groep met een afgeronde opleiding aan het hoger onderwijs is oververtegenwoordigd in de uitstroom. Vanwege de gehanteerde definitie van een uitstromer zijn de uitstromende instructeurs niet in een andere mbo-baan gaan werken. De overwegingen die hebben geleid tot dit ongebruikelijke patroon in de uitstroom liggen buiten de reikwijdte van het onderzoek.

Beschouwing

De resultaten van dit onderzoek geven inzicht in de kenmerken van specifieke arbeidsmarktstromen van mbo-docenten. Deze inzichten kunnen aanleiding geven tot verder onderzoek op het gebied werving van personeel, behoud van personeel en strategische personeelsplanning.

- Twee op de vijf uitstromende docenten stromen uit naar een baan. Gemiddeld genomen heeft deze groep in de nieuwe baan minder vaak een vaste arbeidsovereenkomst. Ook andere baankenmerken die in deze rapportage aan bod zijn gekomen, zoals inkomen en reisafstand, zijn over het algemeen niet beter dan in het mbo. Een breder onderzoek naar baanverschillen en beweegredenen van deze groep kan handvaten geven voor het beperken van ongewenste uitstroom van docenten.
- 30 procent van de instromende docenten stroomt binnen 3 jaar weer uit. De snelle uitstromers zorgen voor een hoge personeelsomloop met bijbehorende kosten. De groep snelle uitstromers heeft specifieke kenmerken die op onderdelen overeenkomen met de kenmerken van de groep instromende hybride docenten. Op basis van nader onderzoek kan worden vastgesteld of inderdaad sprake is van grotendeels overlappende groepen waarvoor specifiek personeelsbeleid kan worden ontwikkeld.
- Eén derde van de docenten is 55 jaar of ouder en zal naar verwachting de komende jaren uitstromen, minder gaan werken of een andere functie gaan invullen. Dit impliceert verlies aan capaciteit, ervaring en kennis. De totale instroomopgave dient bovendien een oplossing te bieden voor vervanging van uitstromende docenten in de leeftijdsklassen tot 55 jaar. In deze rapportage is geen onderzoek gedaan naar de toekomstige personeelsbehoefte in het mbo. Bij een dalende personeelsbehoefte zal de instroomopgave kleiner zijn, maar bij een stijgende personeelsbehoefte neemt de instroomopgave verder toe. De inzichten op het gebied van de omvang en kenmerken van de instromende en uitstromende docenten bieden een goede basis voor strategische personeelsplanning van mbo-docenten waarin kwalitatieve en kwantitatieve aspecten moeten worden meegenomen.

1

Inleiding

Over de werkgelegenheid in mbo-instellingen is veel basisinformatie beschikbaar. De registraties van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) maken het immers mogelijk om kenmerken van medewerkers in het mbo zoals omvang (in fte en personen), geslacht en leeftijd te analyseren en te presenteren. Voor een goed werkende arbeidsmarkt is daarnaast de instroom en uitstroom van personeel van belang. De instroom en uitstroom van personeel stuurt niet alleen de verandering van het aantal medewerkers in het mbo maar ook de opbouw van leeftijd, opleidingsniveau en ervaring.

In deze rapportage wordt de instroom en uitstroom van personeel aan mbo-instellingen transparant gemaakt. Hierbij ligt de nadruk op de functiegroep docenten (inclusief Leraren in Opleiding, LIO'ers). In 2018 stroomden 3.370 docenten in, waarvan 140 LIO'ers. Naast basisanalyses met betrekking tot persoons- en baankenmerken van instromende docenten, wordt in meer detail gekeken naar instroom vanuit een baan en vanuit een lerarenopleiding. Bij instromers vanuit een baan wordt de arbeidsmarktsector van herkomst verduidelijkt en worden de baankenmerken van de huidige baan en de baan één jaar voor instroom vergeleken. Voor uitstromende docenten worden soortgelijke resultaten gepresenteerd. Verder vindt een verdieping plaats voor de docenten die binnen drie jaar na instroom weer uitstromen.

Naast de onderzoeksresultaten voor de groep docenten worden aparte resultaten voor de groep instructeurs en voor alle medewerkers aan het mbo gepresenteerd.

De onderzoeksresultaten kunnen ondersteuning bieden aan beleidsmakers wanneer het gaat om de werving en het behoud van mbo-personeel. De resultaten maken het mogelijk om onderscheid te maken tussen de verschillende functiegroepen die in de rapportage worden onderscheiden.

Definities instroom en uitstroom

Instroom en uitstroom van personeel zijn basisbegrippen in deze rapportage. Instroom is gedefinieerd als het aantal personen dat op het peilmoment bij een mbo-instelling werkt en een jaar eerder niet in het mbo werkzaam was. Personen die gedurende het jaar bij een andere mbo-instelling zijn gaan werken (doorstromers) worden niet tot de instroom gerekend. Deze definitie wordt aangeduid als netto instroom.

Uitstroom is gedefinieerd als het aantal personen dat op het peilmoment bij een mbo-instelling werkt en een jaar later niet meer in het mbo werkzaam is. Personen die gedurende het jaar bij een andere mbo-instelling zijn gaan werken worden niet tot de uitstroom gerekend.

Voor een nadere beschouwing van de instroom van mbo-medewerkers wordt gekeken naar de eerdere arbeidsmarktpositie van medewerkers. De eerdere arbeidsmarktpositie kan betrekking hebben op een eerdere baan of een gevolgde opleiding. Het kan voorkomen dat een mbo-medewerker onder meerdere arbeidsmarktposities kan worden geplaatst. Er wordt dan een keuze gemaakt op basis van een vastgestelde volgorde. Deze volgorde is als volgt:

1. Voltijd opleiding tot eerste- of tweedegraads docent;
2. Voltijd opleiding overig;

3. Werk mbo-instelling;
4. Werk in het onderwijs;
5. Werk met hoogste deeltijdfactor;
6. Uitkering;
7. Pensioen (bij uitstroom);
8. Overig.

Een instromende docent die bijvoorbeeld één jaar voor instroom zowel een voltijd opleiding tot eerste- of tweedegraads docent volgt als werkt in de uitzendbranche, wordt ingedeeld in de klasse 'opleiding tot eerste- of tweedegraads docent'. Bij een instructeur die één jaar voor instroom in de uitzendbranche werkt met een deeltijdfactor van 0,3 fte en in de horeca met een deeltijdfactor van 0,6 fte, wordt vanwege de hogere deeltijdfactor gekeken naar zijn of haar baan in de horeca.

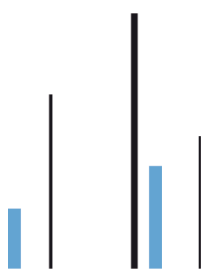
Voor de uitstroom wordt eenzelfde benadering gevolgd.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt basisinformatie over de arbeidsmarkt van mbo-medewerkers gepresenteerd. De drie daaropvolgende hoofdstukken gaan in meer detail in op de personeelsmobiliteit van respectievelijk de docenten, de instructeurs en alle mbo-medewerkers. De rapportage is gebaseerd op gegevens voor de periode 2011 en 2019. Hierbij wordt telkens 31 december als peildatum gehanteerd. Omdat de dataset voor het jaar 2019 op het moment van onderzoek niet compleet te maken was, worden voor 2019 geen absolute aantallen gepresenteerd.

Aanvullend aan de reguliere hoofdstukken bevat deze rapportage verschillende bijlagen. Bijlage A bevat een begrippenlijst. In bijlage B zijn detailtabellen over de persoons- en baankenmerken van mbo-medewerkers en de functiegroepen docenten en instructeurs op jaarbasis te vinden. Daarnaast beschrijft bijlage C een overzicht van de gebruikte bronnen en gehanteerde werkwijze. Tot slot bevat bijlage D een tabel met opleidingen die in deze rapportage als lerarenopleiding zijn aangemerkt.

2

Arbeidsmarktstructuur mbo

Om de personeelsmobiliteit van mbo-medewerkers in perspectief te plaatsen wordt in dit hoofdstuk inzicht gegeven in de arbeidsmarkt van mbo-medewerkers (inclusief leraren in opleiding). Allereerst geeft paragraaf 2.1 een overzicht van de kerncijfers over de arbeidsmarkt van mbo-medewerkers. Vervolgens gaat paragraaf 2.2 in meer detail in op het aantal medewerkers naar functiegroep. In de paragrafen 2.3 en 2.4 worden de persoons- en baankenmerken besproken. In bijlage B zijn detailtabellen te vinden over de persoons- en baankenmerken van mbo-medewerkers uitgesplitst naar jaar.

2.1 Samenvattend overzicht

Tabel 2.1 toont kerncijfers voor medewerkers in het mbo. Ten opzichte van de groep docenten heeft de groep instructeurs minder vaak een vaste aanstelling, is deze enkele jaren jonger en is het aandeel mannen licht hoger. Het aandeel instructeurs met een afgeronde opleiding aan het hoger onderwijs is aanzienlijk lager dan voor docenten.

Tabel 2.1: Kerncijfers mbo-medewerkers. Tussen haakjes staat de trend van de laatste jaren (bron: CBS, bewerking ABF Research)¹

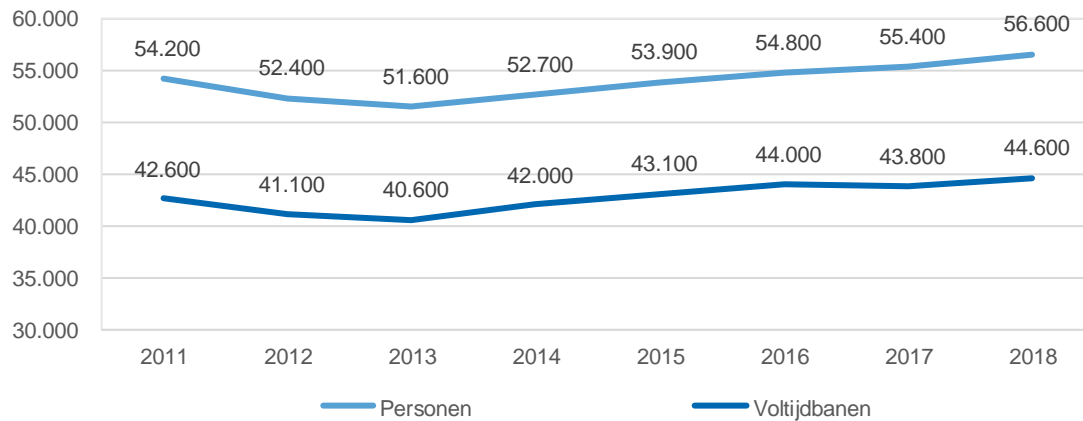
2019, tenzij anders aangegeven	Totaal	Docenten	Instructeurs
Aantal werkenden (2018)	56.600 (stijgend)	31.900 (stijgend)	2.800 (stijgend)
Aandeel vrouw	59% (stijgend)	56% (stijgend)	53% (dalend)
Gemiddelde leeftijd	47 jr 0 mnd (dalend)	46 jr 7 mnd (dalend)	44 jr 7 mnd (stijgend)
Leeftijd in klassen			
<25 jaar	3%	2%	4%
25-34 jaar	17%	20%	21%
35-44 jaar	21%	22%	25%
45-54 jaar	25%	23%	25%
>54 jaar	34%	34%	26%
Aandeel hoog opgeleid	74% (stijgend)	89% (stijgend)	32% (dalend)
Aandeel vast contract	82% (dalend)	82% (dalend)	75% (stijgend)
Deeltijdfactor (fte)	0,79 (stabiel)	0,78 (stabiel)	0,74 (stabiel)
Deeltijdfactor in klassen			
<0,4 fte	5%	5%	9%
0,4-0,8 fte	46%	48%	49%
>0,8 fte	49%	47%	42%
Mediaan bruto jaarinkomen per fte	€ 56.200 (stijgend)	€ 59.000 (stijgend)	€ 43.200 (stijgend)
Mediane reisafstand in kilometers	9,9 (stijgend)	11,2 (stijgend)	10,8 (stijgend)

¹ Het jaarinkomen over de jaren is gecorrigeerd voor inflatie; reisafstand is gedefinieerd als de hemelsbrede afstand tussen de woongemeente en werkgemeente.

2.2 Omvang werkgelegenheid

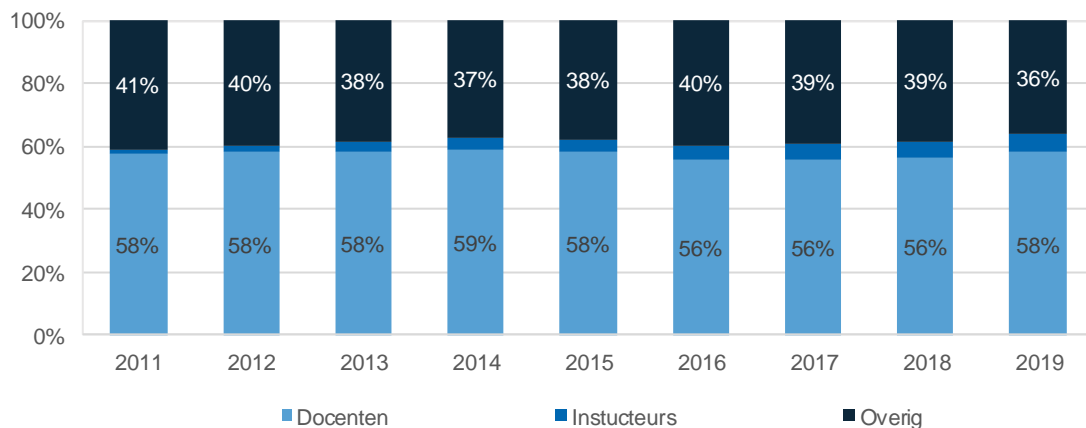
In figuur 2.1 is het aantal personen en het aantal voltijdbanen binnen mbo-instellingen voor de periode 2011 tot en met 2018 weergegeven. Na een dalende trend tot en met 2013 is het aantal medewerkers in 2018 gegroeid tot 56.600 personen. Over de afgelopen zeven jaar komt dit neer op een groei van 4,4 procent. Het aantal mbo-medewerkers is in 2019 ongeveer stabiel gebleven. Het aantal voltijdbanen laat eenzelfde trend zien als het aantal werkzame personen. In 2018 is het aantal voltijdbanen in het mbo 44.600.

Figuur 2.1: Aantal personen en voltijdbanen in het mbo, 2011 t/m 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

Figuur 2.2 laat zien dat het aandeel instructeurs stijgt. Betere registraties hebben bijgedragen aan deze toename. In 2019 is 6 procent van de mbo-medewerkers een instructeur. Het aandeel medewerkers in de functiegroepen docenten en overig bedraagt respectievelijk 58 en 36 procent. De functiegroep docent omvat zowel de docenten als de leraren in opleiding (LIO'ers). In 2018 zitten in deze groep 31.900 personen, waarvan 31.700 docenten en 200 LIO'ers.

Figuur 2.2: Mbo-medewerkers verdeeld naar functiegroep, 2011 t/m 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

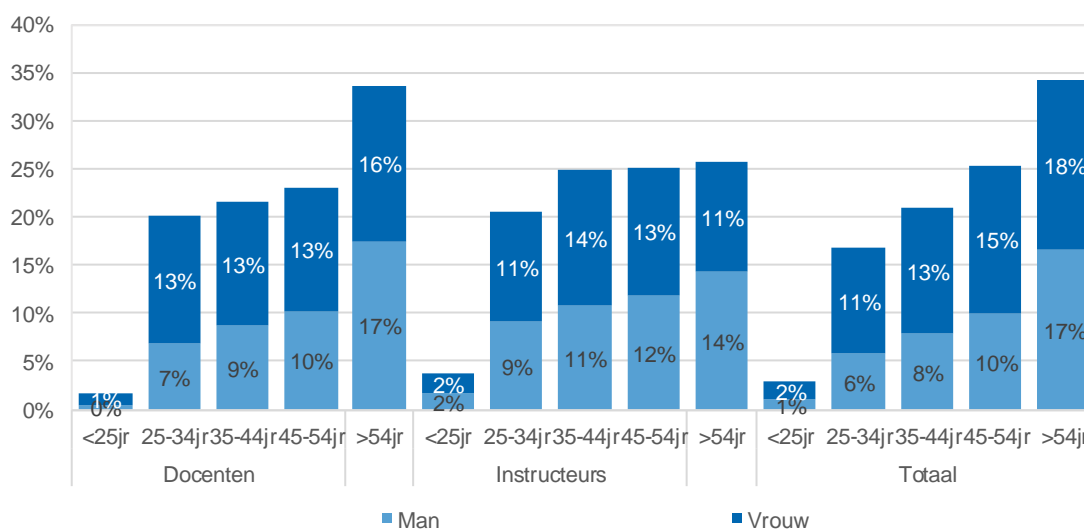

2.3 Persoonskenmerken

Het aandeel vrouwen in het mbo laat de laatste zeven jaar een stijgende trend zien, van 54,6 procent in 2011 tot 58,9 procent in 2019. De stijging is in alle functiegroepen terug te zien. In 2019 is 56,3 procent van de docenten en 52,7 procent van de instructeurs vrouw.

De gemiddelde leeftijd van mbo-medewerkers is 47 jaar. Docenten en instructeurs zijn met gemiddeld respectievelijk 46 jaar 7 maanden en 44 jaar en 7 maanden jonger. Zoals in figuur 2.3 is te zien, zijn alleen in de leeftijdsklasse 55 jaar en ouder relatief meer mannelijke dan vrouwelijke medewerkers.

Figuur 2.3: Mbo-medewerkers uitgesplitst naar leeftijd geslacht per functiegroep en alle mbo-medewerkers, 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

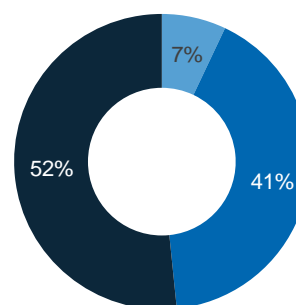

74 procent van alle mbo-medewerkers heeft in 2019 als hoogst behaalde opleiding een opleiding aan het hoger onderwijs (of hoger) afgerond. Wanneer specifiek naar de docenten wordt gekeken ligt dit aandeel met 89 procent een stuk hoger. Zoals genoemd vallen in de functiegroep docenten ook LIO'ers. Een deel van deze groep heeft op het peilmoment nog niet het hoger onderwijs als hoogst behaalde opleiding, maar zal dit na het behalen van de lerarenopleiding wel hebben.

Met 32 procent hebben instructeurs een stuk minder vaak dan docenten het hoger onderwijs als hoogst behaalde opleiding. Instructeurs hebben het vaakst een opleiding op mbo-niveau afgerond.

Het aandeel docenten met een eerste- of tweedegraads lerarenopleiding is weergegeven in Figuur 2.4. In 2019 heeft 7 procent van de docenten een afgeronde eerstegraads lerarenopleiding en 41 procent een afgeronde tweedegraads lerarenopleiding.

Figuur 2.4: Verdeling van docenten met en zonder een 1^e- of 2^e-graads lerarenopleiding, 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

- 1^e-graads lerarenopleiding
- 2^e-graads lerarenopleiding
- Overige opleiding

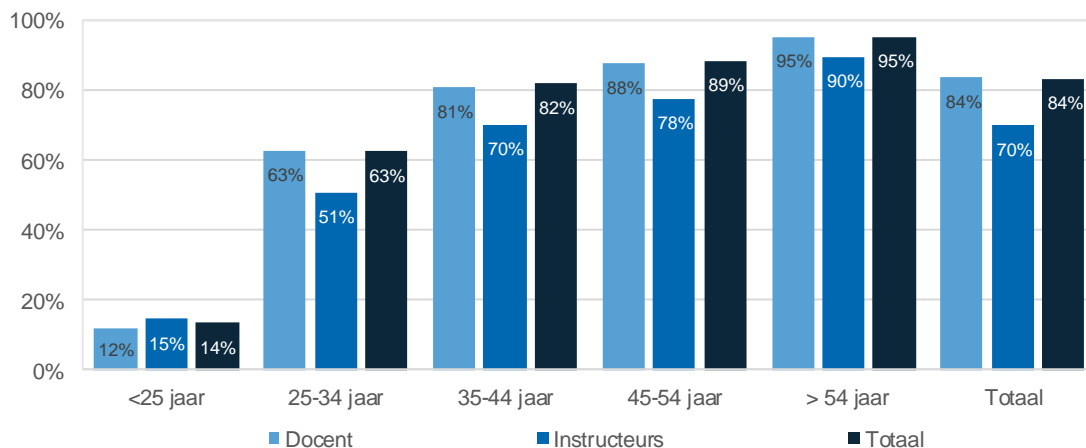
Bijlage D geeft een overzicht van de eerste- en tweedegraads lerarenopleidingen. Het Pedagogisch Didactisch Getuigschrift behoort niet tot deze opleidingen.

2.4 Baankenmerken

Het aandeel mbo-medewerkers met een vaste arbeidsovereenkomst is sinds 2011 aan het dalen. Bij docenten is het aandeel personen met een vaste arbeidsovereenkomst tussen 2011 en 2019 afgenomen van 87 naar 82 procent. Bij alle mbo-medewerkers betreft het een afname van 85 naar 82 procent. Bij instructeurs zien we juist een toename: het aandeel instructeurs met een vaste arbeidsovereenkomst is gestegen van 68 naar 75 procent. Deze stijging heeft voornamelijk tussen 2018 en 2019 plaatsgevonden.

Het aandeel mbo-medewerkers met een vaste arbeidsovereenkomst komt over de afgelopen acht jaar uit op gemiddeld 84 procent, zie figuur 2.5. De overige 16 procent heeft een flexibele arbeidsovereenkomst. Met 14 procent heeft slechts een klein deel van de mbo-medewerkers onder de 25 jaar een vaste arbeidsovereenkomst. Dit houdt verband met het hoge aandeel instromers in de leeftijdsklasse onder de 25 jaar, dat ongeveer een kwart bedraagt. Het aandeel mbo-medewerkers met een vaste arbeidsovereenkomst loopt snel op met de leeftijd.

Figuur 2.5: Aandeel mbo-medewerkers met een vaste arbeidsovereenkomst uitgesplitst naar functiegroep en totaal, gemiddelde 2011-2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

Mbo-medewerkers hebben in 2019 een gemiddelde deeltijdfactor van 0,79 fte. Deze factor is stabiel over de jaren. Docenten werken gemiddeld 0,78 fte en instructeurs 0,74 fte.

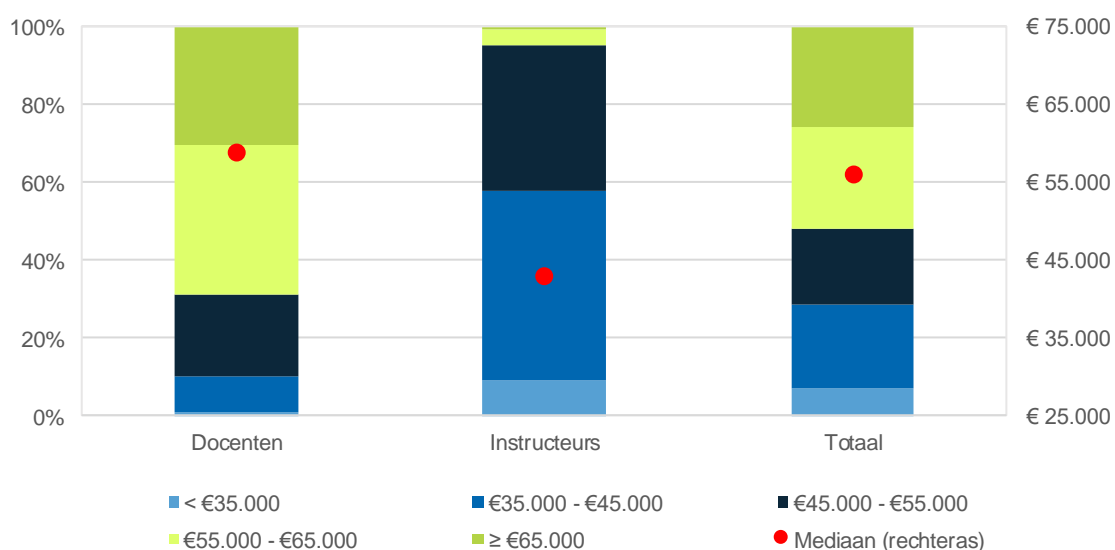
Figuur 2.6 geeft inzicht in het contractuele bruto jaarinkomen per voltijdbaan. Dit inkomen bestaat uit het basisloon, vakantiegeld en een eventuele eindejaarsuitkering. Het mediane² bruto jaarinkomen per voltijdbaan van mbo-medewerkers bedraagt in 2019 € 56.200. Het overgrote deel van de instructeurs (86 procent) heeft een bruto jaarinkomen per voltijdbaan tussen de € 35.000 en € 55.000. Het mediane inkomen van instructeurs ligt op € 43.200.

² De mediaan is het middelste getal van een reeks getallen die op volgorde van laag naar hoog is gezet.

Het mediane bruto jaarinkomen per voltijdbaan ligt voor docenten op € 59.000. Minder dan 1 procent van de docenten heeft een bruto jaarinkomen per voltijdbaan van minder dan € 35.000. In deze inkomensklasse zitten de leraren in opleiding. Zo'n vier op de tien docenten heeft een bruto jaarinkomen tussen de € 55.000 en € 65.000 en drie op de tien verdient € 65.000 of meer. Een docent heeft in 2019 in salarisschaal LB een bruto contractueel jaarinkomen per voltijdbaan tussen de € 39.400 en € 58.900³. Deze bandbreedte loopt op tot tussen de € 45.000 en € 66.700 voor docenten in salarisschaal LC en tussen de € 51.500 en € 75.600 voor docenten in salarisschaal LD. Respectievelijk 53, 42 en 5 procent van de docenten bevindt zich in salarisschaal LB, LC en LD⁴.

Figuur 2.6: Bruto jaarinkomen per voltijdbaan uitgesplitst naar functiegroep en totaal, 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

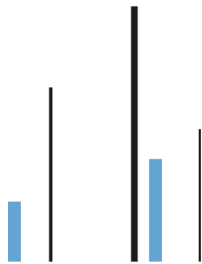
³ Deze bandbreedte is gebaseerd op het bruto maandsalaris van docent in salarisschaal LB, trede 1 (€ 2.820) en trede 13 (€ 4.218). De bruto maandsalarissen zijn vermenigvuldigd met 13,96 (12 maanden + 8% vakantiegeld (=0,96 van 12 maanden) + 1 maand eindejaarsuitkering) om tot het bruto jaarinkomen inclusief vakantiegeld en eindejaarsuitkering te komen. De bruto maandsalarissen per salarisschaal zijn terug te vinden in de cao van het mbo (2019): https://www.mboraad.nl/sites/default/files/publications/bijlage_ii_cao_mbo_2018-2020_07012020.pdf. Naast de primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden,

zijn ook het karakter en de betekenis van het werk belangrijke redenen om voor het mbo te kiezen.

⁴ <https://database.functiemix.nl/?sectoren/4>

3

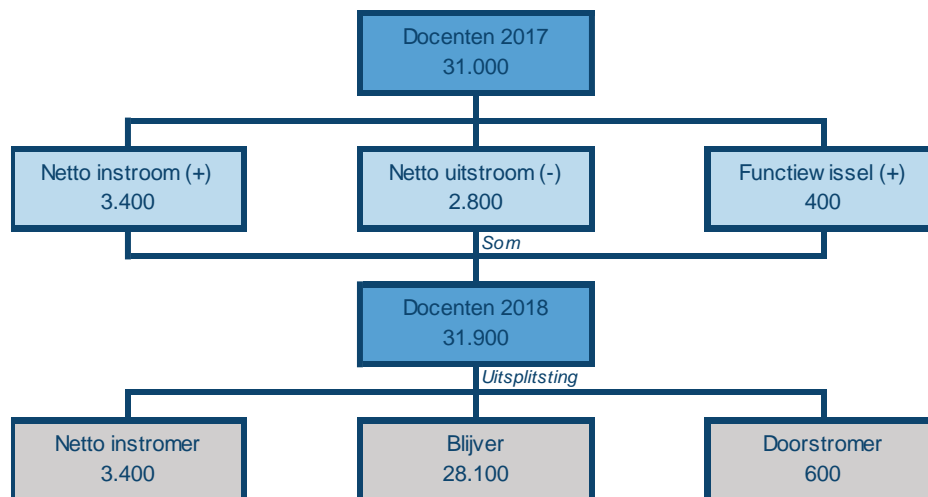
Personeelsmobiliteit onder docenten

Dit hoofdstuk gaat in op personeelsmobiliteit van de groep docenten. Tenzij anders vermeld zijn de analyses gebaseerd op docenten exclusief stagiairs en uitzendkrachten, maar inclusief leraren in opleiding (LIO'ers). In paragraaf 3.1 worden de kerncijfers van dit hoofdstuk gepresenteerd. In de paragrafen 3.2 en 3.3 worden de instroom en de uitstroom van docenten toegelicht. In paragraaf 3.4 wordt ingegaan op de docenten die binnen drie jaar na instroom weer uitstromen.

3.1 Samenvattend overzicht

De ontwikkeling van het aantal docenten over de tijd wordt bepaald door de omvang van instroom en de uitstroom. Figuur 3.1 geeft een schematisch overzicht van de ontwikkeling van het aantal docenten tussen 2017 en 2018. In 2017 kent het mbo 31.000 docenten. In 2018 groeit het aantal docenten naar 31.900, waarvan 230 LIO'ers en 31.700 docenten. De stijging in het aantal docenten komt voort uit een instroom van 3.400 docenten en een uitstroom van 2.800 docenten in 2018. Tot slot hebben per saldo 400 mbo-medewerkers tussen 2017 en 2018 een functiewissel gemaakt naar de functiegroep docent.

Figuur 3.1: Docenten (exclusief stagiairs en uitzendkrachten, inclusief LIO'ers) uitgesplitst naar instromer, uitstromer, blijver en doorstromer, 2017 en 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

In 2019 was ruim 10 procent van de docenten een instromer. In vergelijking met de docenten kennen de instromende docenten een hoger aandeel vrouw, werken zij meer in deeltijd en is niet alleen de leeftijdsklasse onder de 25 jaar oververtegenwoordigd, maar ook de leeftijdsklasse tot 35 jaar.

De uitstromende docenten hebben minder vaak een vaste aanstelling dan de docenten en zijn tegelijkertijd gemiddeld ouder. Met name de leeftijdsklasse 55 jaar en ouder is oververtegenwoordigd. Dat geldt ook voor de kleine banen (< 0,4 fte).

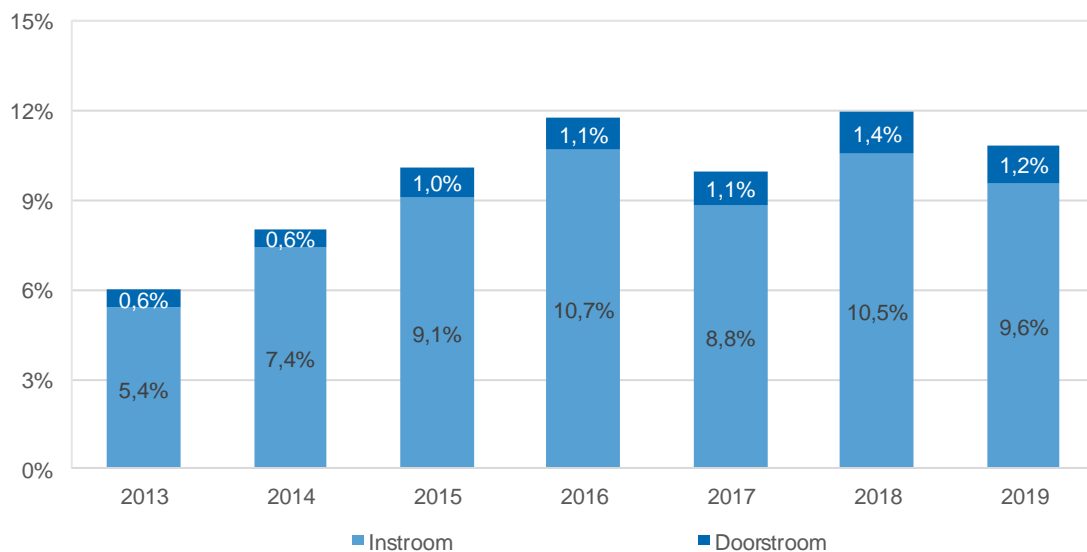
Tabel 3.1: Persoons- en baankenmerken van alle docenten, instromende docenten en uitstromende docenten; exclusief stagiairs en uitzendkrachten, 2018 of 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

2019, tenzij anders aangegeven	Totaal	Netto instroom	Netto uitstroom (2018)
Aantal werkenden (2018)	31.900	3.400	2.800
Verdeling man vrouw	44% 56%	38% 62%	46% 54%
Gemiddelde leeftijd	46 jr 7 mnd	38 jr 6 mnd	49 jr 3 mnd
Leeftijd in klassen			
<25 jaar	2%	9%	4%
25-34 jaar	20%	35%	19%
35-44 jaar	22%	24%	16%
45-54 jaar	23%	20%	15%
>54 jaar	34%	12%	47%
Aandeel hoog opgeleid	89%	80%	85%
Aandeel lerarenopleiding	48%	37%	40%
Aandeel vast contract	82%	13%	63%
Deeltijdfactor (fte)	0,78	0,67	0,68
Deeltijdfactor in klassen			
<0,4 fte	5%	15%	14%
0,4-0,8 fte	48%	60%	53%
>0,8 fte	47%	24%	33%
Mediaan bruto jaarinkomen per fte	€ 59.000	€ 50.000	€ 59.400
Mediane reisafstand in kilometers	11,2	13,6	9,8

3.2 Instroom

Zoals figuur 3.2 laat zien schommelt de instroom de laatste vijf jaar tussen de 9 en 11 procent. De doorstroom tussen mbo-instellingen ligt ieder jaar rond de 1 procent. Doorstroom tussen mbo-instellingen die door fusies worden veroorzaakt, zijn hierin niet meegenomen. In 2018 zijn ongeveer 3.370 personen in de functiegroep docent ingestroomd. Dit betreffen 3.230 personen met de functie docent en 140 LIO'ers. De doorstroom bestaat in 2018 uit 400 personen.

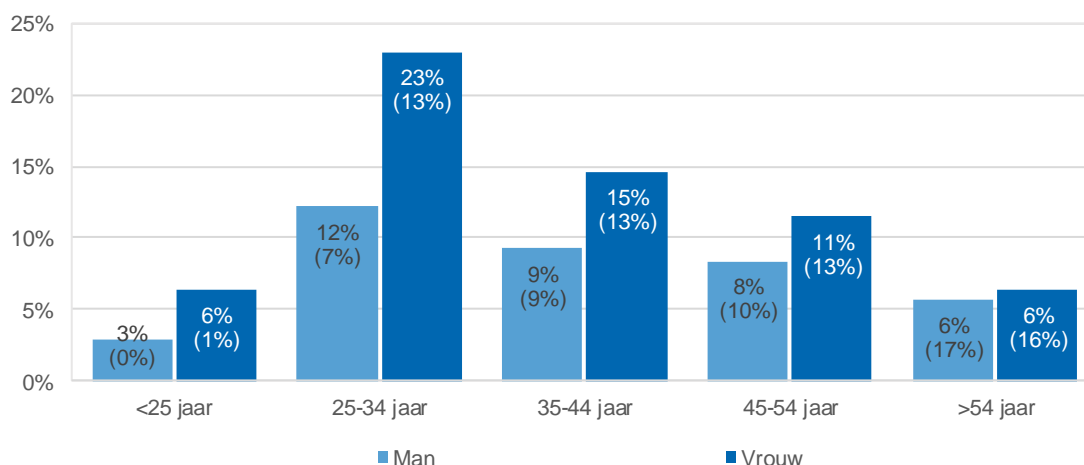
Figuur 3.2: Instroom en doorstroom van docenten, 2013 t/m 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

3.2.1 Persoons- en baankenmerken

Docenten stromen in 2019 gemiddeld in op een leeftijd van 38 jaar en 6 maanden. Het merendeel van de instromende docenten is vrouw. Dit aandeel is de laatste zeven jaar gestegen van 57 procent naar 62 procent. Figuur 3.3 laat zien dat in alle leeftijdsklassen het aandeel vrouwen dat instroomt groter is dan het aandeel mannen. Met name onder de 35 jaar is het aandeel vrouwen in de instroom hoger.

Figuur 3.3: Instromende docenten uitgesplitst naar leeftijd en geslacht. Het getal tussen haakjes geeft het aandeel van alle docenten weer, 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

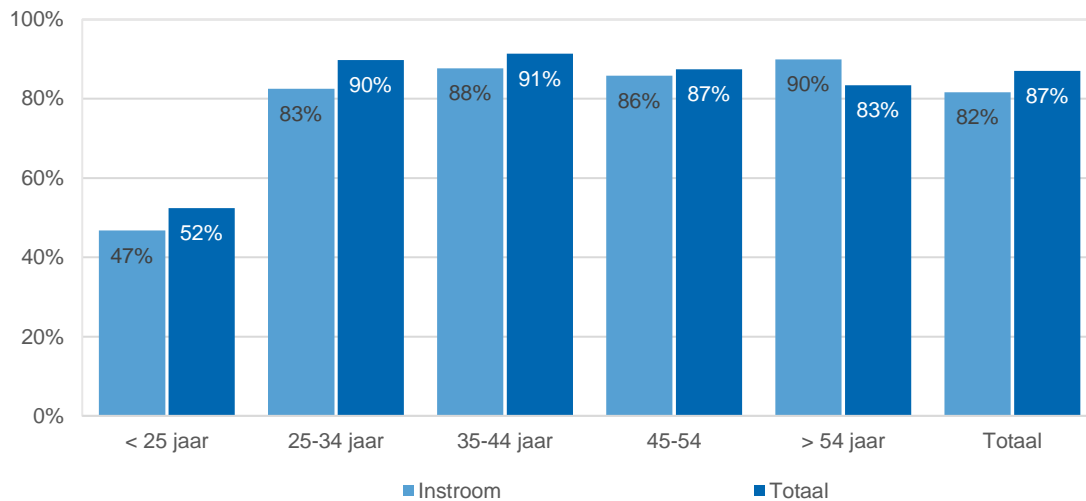

Het aandeel instromende docenten met het hoger onderwijs als hoogst behaalde opleiding fluctueert over tijd tussen de 75 procent (in 2012) en 85 procent (in 2016). In 2019 had 80 procent van de instromende docenten een hoog opleidingsniveau¹.

Over de afgelopen zeven jaar heeft gemiddeld 82 procent van de docenten op het moment van instroom het hoger onderwijs als hoogst behaalde opleiding. Dit aandeel ligt lager dan de 87 procent bij alle docenten. In figuur 3.4 is het aandeel instromende docenten met het hoger onderwijs als hoogst behaalde opleiding per leeftijdsklasse afgezet tegen alle docenten. In lijn der verwachting is, ten opzichte van alle docenten, bij instromende docenten onder de 35 jaar het verschil in het aandeel met het hoger onderwijs als hoogst behaalde opleiding het grootst. Instromende docenten in de laagste leeftijdsklassen zijn relatief vaak nog bezig met het afronden van de opleiding. Tussen de 35 en 54 jaar trekt het aandeel instromende docenten met een hoog opleidingsniveau richting het aandeel bij alle docenten. Instromers van 55 jaar en ouder hebben met 90 procent zelfs vaker een opleiding aan het hoger onderwijs afgerond ten opzichte van alle docenten.

¹ Dit betreft een afgeronde opleiding aan het hoger onderwijs, zie bijlage A: Begrippenlijst.

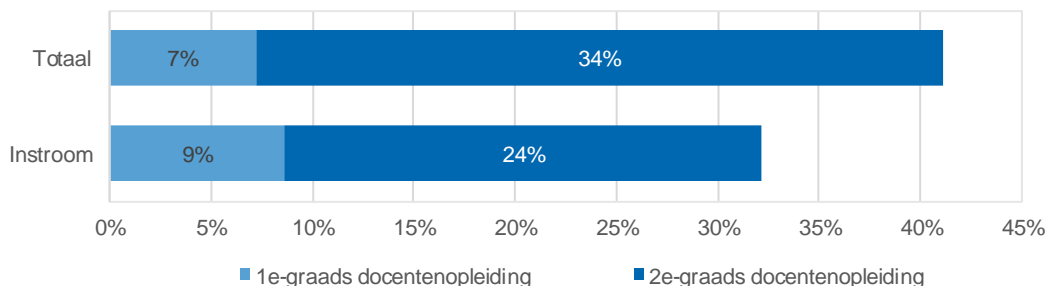
Figuur 3.4: Aandeel docenten (zowel instroom als totaal) met een hoog opleidingsniveau uitgesplitst naar leeftijdsklassen, gemiddelde 2013-2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

Van de instromende docenten is in 2019 37 procent op moment van instroom in het bezit van een afgeronde lerarenopleiding, zie figuur 3.5. Dit aandeel ligt daarmee lager dan bij alle docenten (48 procent). Echter, 10 procent van de instromers is op moment van instroom nog bezig met de lerarenopleiding. Het aandeel instromende docenten met een afgeronde eerste- en tweedegraads lerarenopleiding is de laatste jaren stabiel.

Het Pedagogisch Didactisch Getuigschrift (PDG) is geen onderdeel van de geselecteerde lerarenopleidingen. Middels een PDG kunnen mbo-medewerkers die, vaak vanuit een baan, zonder lerarendiploma instromen, zich kwalificeren als mbo-docent. Per jaar krijgen minimaal 750 instromende docenten een subsidie voor een PDG. Dit komt neer op ongeveer 45 procent van alle docenten die instromen vanuit en baan buiten het mbo. Van de overige instromende docenten vanuit een baan heeft een deel al een bevoegdheid tot lesgeven.

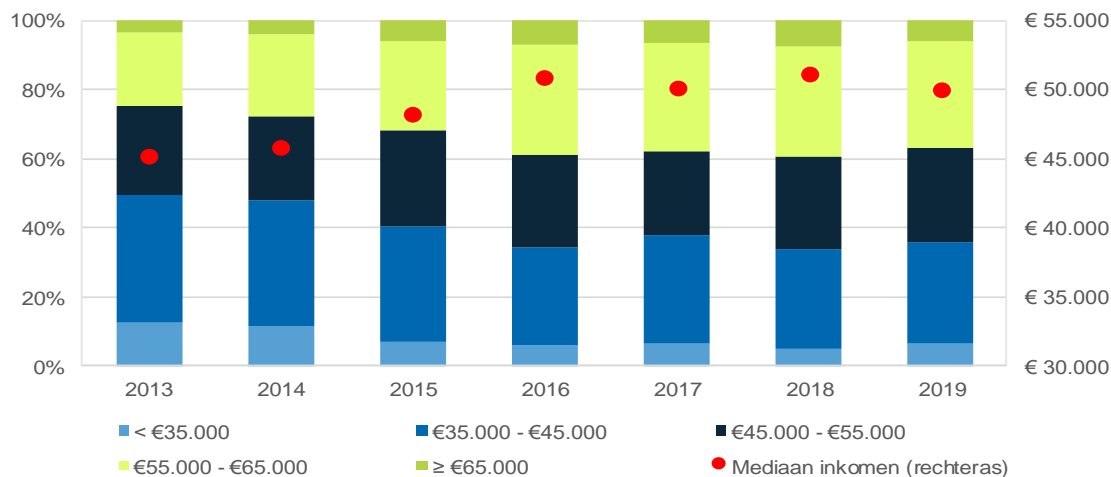
Figuur 3.5: Aandeel docenten (instroom en totaal) met afgeronde lerarenopleiding, 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

In lijn der verwachting ligt het contractuele bruto jaarinkomen per voltijd baan van instromende docenten in 2019 met € 50.000 lager dan dat van alle docenten (€ 59.000). Docenten worden afhankelijk van hun functie bij instroom in één van de vier salarisschalen (LB t/m LE) of de schaal voor LIO'ers ingedeeld. In de jaren na instroom zullen docenten stijgen in de treden binnen een salarisschaal. In figuur 3.6. is te zien dat in 2019 drie op de tien docenten instroomt met een contractueel bruto jaarinkomen per voltijd baan tussen € 35.000

en € 45.000. De inkomensklasse tussen € 55.000 en € 65.000 heeft eenzelfde aandeel. In de periode 2013-2018 is (gecorrigeerd voor inflatie²) het aandeel van de instroom in de hogere inkomenscategorieën van € 55.000 of meer gestegen.

Figuur 3.6: Contractueel bruto jaarinkomen, gecorrigeerd voor inflatie, van instromende docenten: mediaan en in klassen, 2013 t/m 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

Instromende docenten hebben in 2019 gemiddeld een lagere deeltijdfactor (0,67 fte) dan alle docenten (0,78 fte). De gemiddelde deeltijdfactor van instromende docenten is de laatste jaren stabiel. Een kwart van de instromende docenten werkt minimaal 0,8 fte (alle docenten: 47 procent).

In 2019 heeft 13 procent van de instromende docenten op het peilmoment een vaste arbeidsovereenkomst. Dit loopt op van 4 procent bij instromende docenten onder de 25 jaar tot 29 procent bij instromende docenten van 55 jaar of ouder. In de praktijk kunnen de aandelen lager liggen. Dit heeft technische redenen waarvan een belangrijke is dat instromers gedurende het jaar met een tijdelijk contract kunnen zijn begonnen en op het peilmoment reeds een vaste aanstelling hebben.

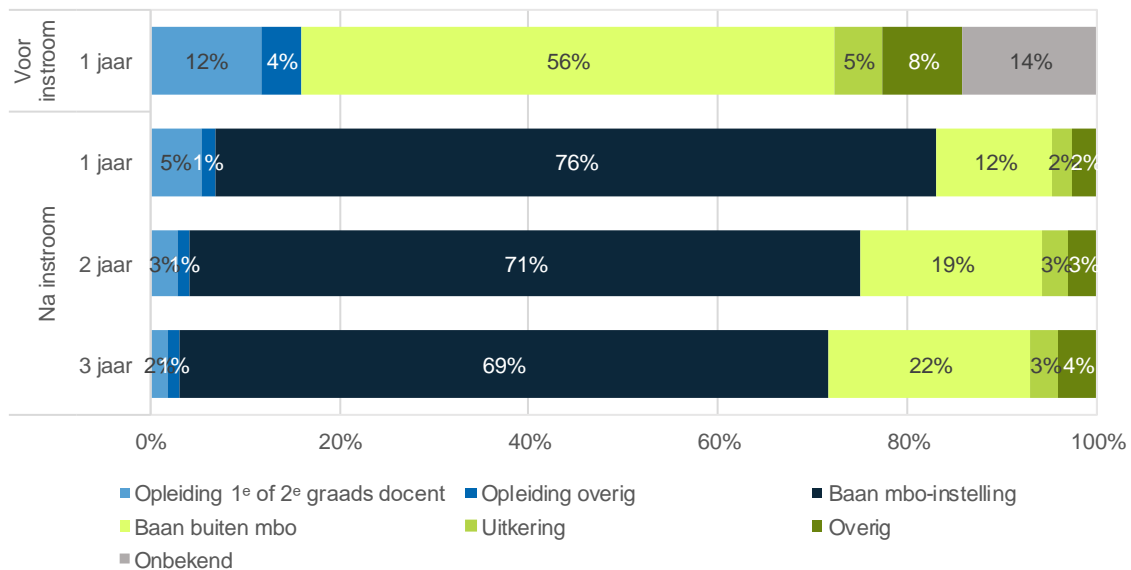
3.2.2 Arbeidsmarktpositie

In figuur 3.7 is de arbeidsmarktpositie van docenten weergegeven één jaar voor instroom tot en met drie jaar na instroom. Eén jaar voor instroom volgt 16 procent van de docenten een voltijd opleiding, waarvan driekwart de eerste- of tweedegraads lerarenopleiding. Op het moment van instroom werkt iedereen in het mbo en is 12 procent daarvan nog bezig met een voltijd opleiding. Drie jaar na instroom is het aandeel docenten dat een voltijd opleiding volgt tot een minimum gedaald.

Het aandeel instromende docenten vanuit een andere baan dan het mbo ligt tussen de 55 en 70 procent. Eén jaar na instroom werkt nog 76 procent bij een mbo-instelling. Na drie jaar is dit teruggelopen tot 69 procent. Paragraaf 3.4 gaat dieper in op deze groep snelle uitstromers.

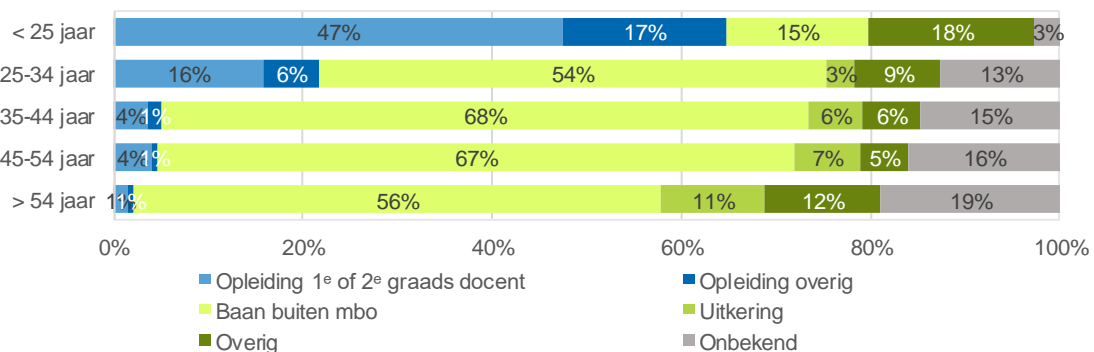
² Voor de inflatiecorrectie is gebruik gemaakt van de jaarmutatatie consumentenprijsindex (CPI) die het CBS beschikbaar stelt (<https://www.cbs.nl/nl-nl/cijfers/detail/70936ned>). Hierbij is de jaarmutatatie CPI van december van ieder jaar gebruikt. De inkomens zijn gecorrigeerd naar het prijspeil van december 2019.

Figuur 3.7: Arbeidsmarktpositie van docenten één jaar voor tot en met drie jaar na instroom, aggregatie van 2013 t/m 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

In figuur 3.8 worden de arbeidsmarktposities van docenten één jaar voor instroom uitgesplitst naar leeftijdsklassen. Zoals verwacht mag worden, komt het overgrote deel van de instromende docenten jonger dan 25 jaar vanuit een opleiding (64 procent). Het aandeel docenten uit een opleiding is met 22 procent onder 25-34 jarigen ook nog hoog, maar dit aandeel neemt in de leeftijdsklassen daarna flink af. In de leeftijdsklassen 35-44 jaar en 45-54 jaar stroomt 65-80 procent in vanuit een baan. Instromende docenten van 55 jaar en ouder komen relatief vaak vanuit een uitkering of hadden voor instroom geen baan, uitkering of opleiding.

Figuur 3.8: Arbeidsmarktpositie van docenten één jaar voor instroom uitgesplitst naar leeftijd, aggregatie 2011 t/m 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

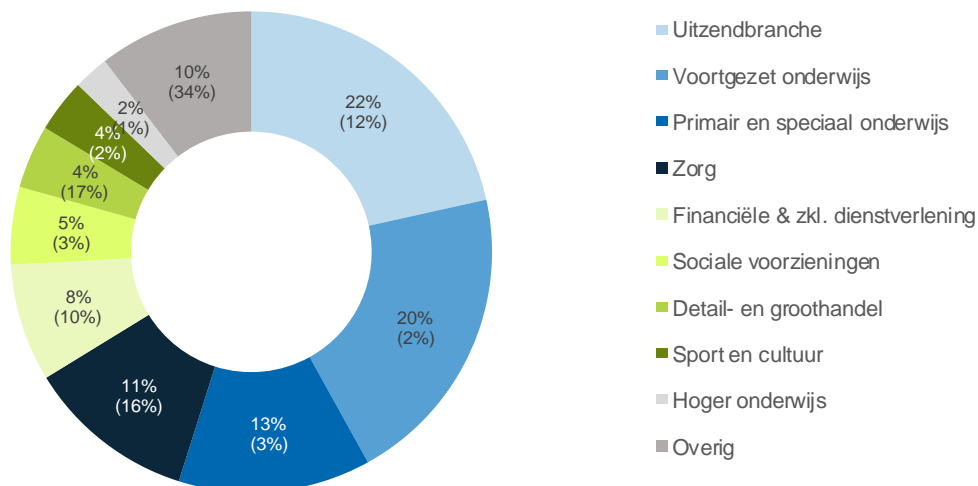

Tussen de 55 en 70 procent van de docenten stroomt het mbo in vanuit een andere baan. In figuur 3.9 is de sector van herkomst van de instroom weergegeven. Van alle instromende docenten met een baan werkt 22 procent één jaar voor instroom in de uitzendbranche. Eén vijfde van de instromende docenten vanuit een baan komt vanuit het voortgezet onderwijs. Dit relatief hoge aandeel instromende docenten vanuit het voortgezet onderwijs kan te maken hebben met de combinatiescholen vo-mbo. Slechts 2 procent stroomt vanuit het hoger onderwijs naar het mbo. Dit beeld geldt globaal voor alle leeftijdsklassen.

In vergelijking met de totale omvang van de sector in Nederland stromen docenten relatief vaak in vanuit een andere onderwijssector. Daarentegen is dit aandeel voor de sectoren zorg of detail- & groothandel relatief klein.

Figuur 3.9: Werksector van docenten vanuit een baan één jaar voor instroom. Tussen haakjes het aandeel werkzame personen in loondienst in de sector in heel Nederland, aggregatie van 2015 t/m 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

3.2.3 Hybride docent

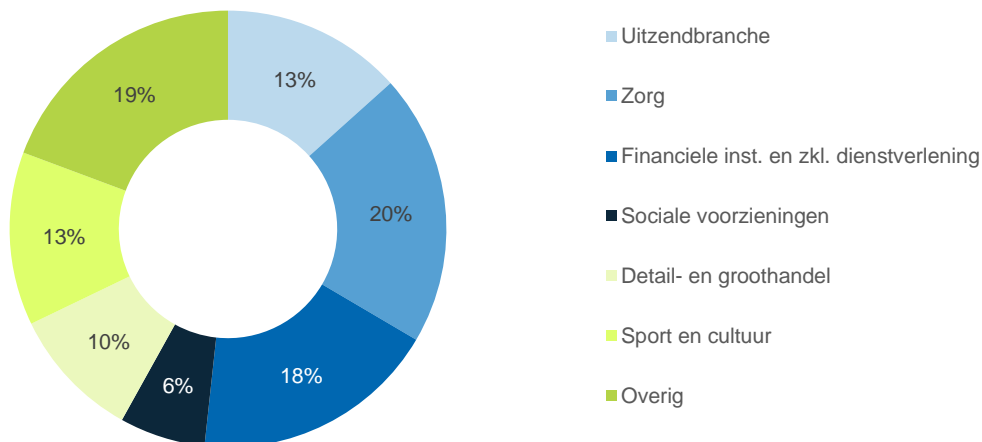
In Nederland heeft tussen de 6 en 8 procent van de werkende personen meer dan één baan³. Over de afgelopen acht jaar heeft 30 procent van de docenten op moment van instroom naast hun baan in het mbo een tweede baan buiten het mbo. Deze groep instromers is met 46 procent vaker man dan alle instromende docenten (41 procent). Daarnaast zijn zij 9 maanden ouder dan alle instromende docenten en ligt de gemiddelde deeltijdfactor van hun baan in het mbo met 0,54 fte ongeveer 0,13 fte lager dan de deeltijdfactor van alle instromende docenten (0,67 fte).

Hybride docenten -- dit zijn docenten die een tweede baan hebben buiten het onderwijs – kunnen een belangrijke rol vervullen in de aansluiting tussen het onderwijs en de praktijk. 18 procent van de instromende docenten is een hybride docent⁴. Zij hebben relatief vaak een andere baan in de zorg en de financiële & zakelijke dienstverlening, zie figuur 3.10.

³ <https://www.caop.nl/app/uploads/2019/05/OenA-2018-47-Onderwijs-aan-het-werk.pdf>, pagina 160.

⁴ Voor alle docenten ligt het aandeel hybride docenten volgens een publicatie van het techniekpact op zo'n 11 procent, zie <https://www.techniekpact.nl/cdi/files/c2a421c0b144978209010ced6d1dce9a36b9a04b.pdf>

Figuur 3.10: Werksectoren van docenten met een tweede baan buiten het onderwijs naast de baan in het mbo, aggregatie van 2012 t/m 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

3.2.4 Instroom vanuit een baan en een opleiding

Tussen de 55 en 70 procent van de docenten stroomt in vanuit een baan (buiten het mbo) en zo'n 12 procent vanuit een eerste- of tweedegraads lerarenopleiding.

In 2018 zijn 1.700 docenten ingestroomd vanuit een baan. Docenten vanuit een baan zijn in 2019 met gemiddeld 41 jaar en 1 maand ouder dan alle instromende docenten. De man/vrouw-verhouding van instromende docenten vanuit een baan is vergelijkbaar met alle instromende docenten. Sinds 2015 zit het aandeel vrouwen dat instroomt vanuit een baan in de lift. Waar in 2015 nog 55 procent van de instromers vanuit een baan vrouwelijk was, is dit toegenomen tot 61 procent in 2019.

Instromende docenten vanuit een baan hebben vaker een opleiding aan het hoger onderwijs afgerond in vergelijking met alle instromende docenten. Dit wordt met name veroorzaakt doordat de groep instromende docenten ook docenten omvat die op moment van instroom nog met een opleiding bezig zijn.

Tabel 3.2: Persoons- en baankenmerken van alle instromende docenten, instromende docenten vanuit een baan en instromende docenten vanuit een opleiding; exclusief stagiairs en uitzendkrachten, 2018 of 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

2019, tenzij anders aangegeven	Instroom totaal	Vanuit baan	Vanuit leraren- opleiding
Aantal werkenden (2018)	3.400	1.700	400
Verdeling man vrouw	38% 62%	39% 61%	38% 62%
Gemiddelde leeftijd	38 jr 6 mnd	41 jr 1 mnd	27 jr 8 mnd
Leeftijd in klassen			
<25 jaar	9%	2%	35%
25-34 jaar	35%	31%	56%
35-44 jaar	24%	31%	4%
45-54 jaar	20%	24%	5%
>54 jaar	12%	13%	0%
Aandeel hoog opgeleid	80%	87%	49%
Aandeel vast contract	13%	11%	0%
Deeltijdfactor (fte)	0,67	0,68	0,61
Deeltijdfactor in klassen			
<0,4 fte	15%	14%	18%
0,4-0,8 fte	60%	59%	65%
>0.8 fte	24%	26%	17%
Mediaan bruto jaarinkomen per fte	€ 50.000	€ 53.600	€ 39.600
Mediane reisafstand in kilometers	13,6	14,0	9,8

Tabel 3.3 laat zien dat instromende docenten vanuit een baan in hun vorige baan een hogere deeltijdfactor hadden dan in het mbo. Ook had de helft van de instromende docenten in hun vorige baan een vast contract. Een groot deel van de docenten levert deze baanzekerheid in, want op moment van instroom heeft maar 11 procent van de instromende docenten vanuit een baan een vast contract.

Het contractuele bruto jaarinkomen per voltijdbaan in het mbo ligt met € 53.600 ongeveer € 7.800 hoger dan het inkomen per voltijdbaan in de vorige baan. Met name instromers vanuit de sectoren horeca, nutsbedrijven, transport en sport & cultuur maken op moment van instroom in het mbo een sprong in hun inkomen. Docenten die vanuit het hoger onderwijs in het mbo komen werken, gaan er gemiddeld het minst op vooruit.

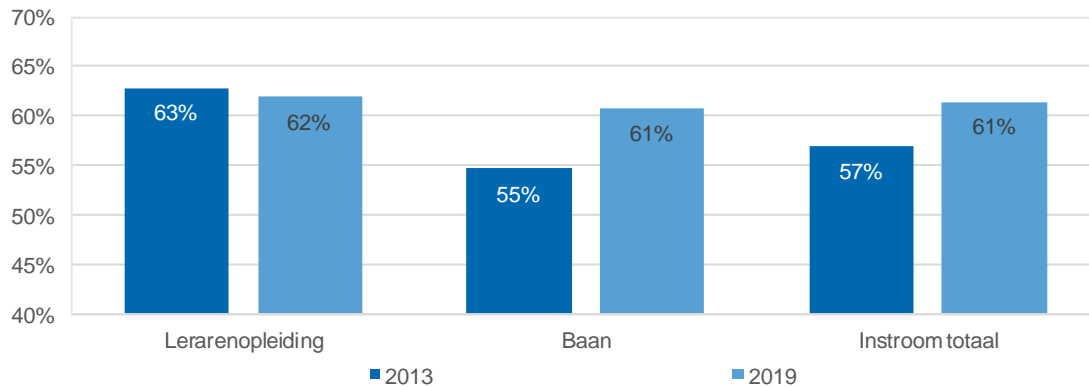
Tabel 3.3: Baankenmerken tussen baan één jaar voor instroom in het mbo en de baan in het mbo op moment van instroom; exclusief stagiairs en uitzendkrachten, 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

2019	Baan één jaar voor instroom	Baan mbo bij instroom
Aandeel vast contract	50%	11%
Deeltijdfactor (fte)	0,76	0,68
Mediaan bruto jaarinkomen per fte	€ 45.800	€ 53.600
Mediane reisafstand in kilometers	13,2	14,0

In tabel 3.2 staan tevens persoons- en baankenmerken van instromende docenten vanuit een eerste- of tweedegraads lerarenopleiding. In 2018 stroomden 400 docenten in vanuit een lerarenopleiding. 300 personen stroomden in als docent en 90 personen als LIO'er. Meer dan de helft van de docenten die instromen vanuit een opleiding zijn nog bezig met de lerarenopleiding. Dit leidt ertoe dat het opleidingsniveau van deze groep instromers relatief laag is ten opzichte van alle instromende docenten.

De gemiddelde leeftijd van docenten vanuit een opleiding ligt in 2019 op 27 jaar en 8 maanden en is tussen 2013 en 2019 afgenomen met 1 jaar en 1 maand. Het aandeel vrouwen dat als docent instroomt vanuit een lerarenopleiding is al meerdere jaren meer dan 60 procent, zie figuur 3.11. Het aandeel vrouwen dat als docent instroomt vanuit een baan is de laatste jaren sterk toegenomen en inmiddels bijna gelijk aan het aandeel vrouwen dat als docent instroomt vanuit een lerarenopleiding (61 versus 62 procent).

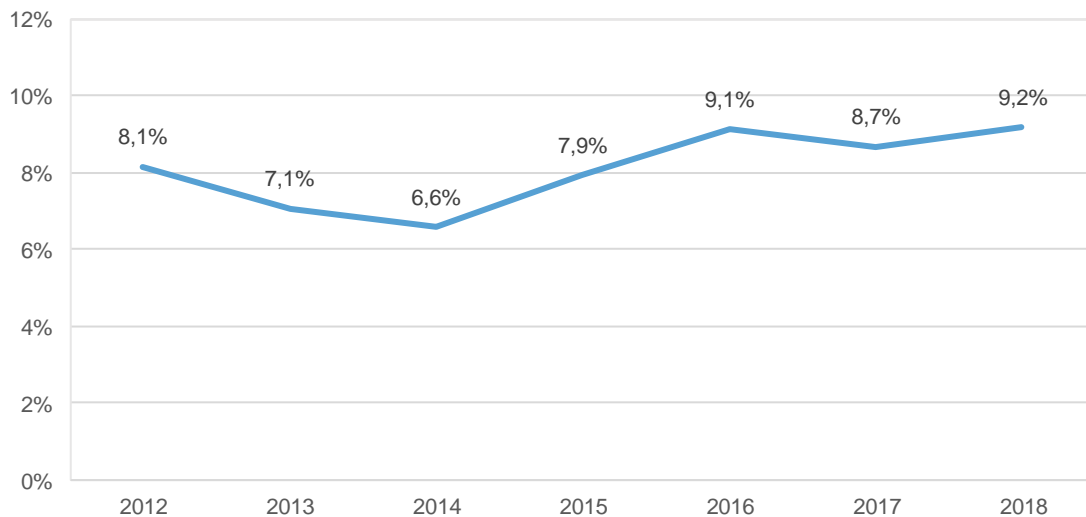
Figuur 3.11: Aandeel vrouwelijke instromers als docent, ingestroomd vanuit een lerarenopleiding, een baan en instroom totaal. 2013 en 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

3.3 Uitstroom

Sinds 2014 neemt het aandeel uitstromende docenten langzaam toe. 6,6 procent van de docenten die in 2013 nog in het mbo werkzaam waren, is in 2014 uitgestroomd. In 2018 is dit opgelopen tot 9,2 procent, zie figuur 3.12. In 2018 bedraagt de uitstroom 2.850 docenten. Deze groep bestaat uit 2.770 personen met de functie docent en 80 LIO'ers. De doorstroom naar een andere mbo-instelling betreft zo'n 400 docenten.

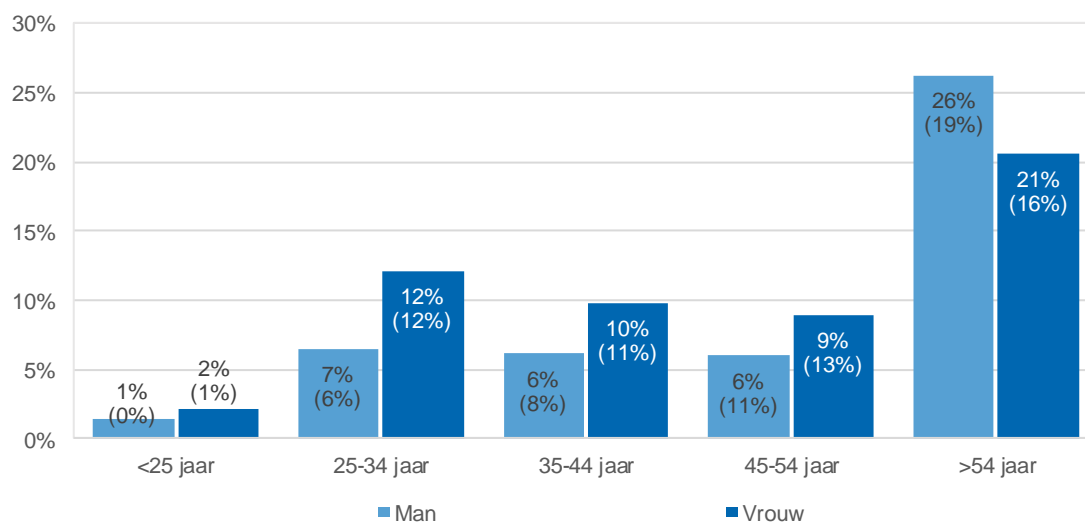
Figuur 3.12: Aandeel uitstromende docenten, 2012 t/m 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

3.3.1 Persoons- en baankenmerken

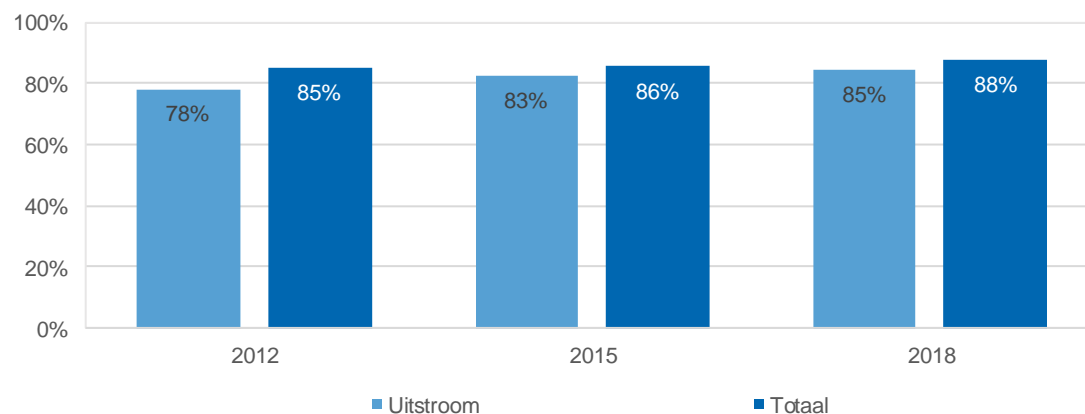
In lijn der verwachting is de groep van 55 jaar of ouder oververtegenwoordigd in de uitstromende docenten. Hiervan stroomt het overgrote deel uit vanwege pensioen, zie paragraaf 3.3.2. De gemiddelde leeftijd van uitstromende docenten ligt in 2018 op 49 jaar en 3 maanden, wat bijna 2½ jaar ouder is dan alle docenten. De gemiddelde leeftijd is de laatste zes jaar met 1 jaar en 10 maanden gedaald. Het stijgende aandeel vrouwelijke docenten werkt ook door in de uitstroom. Waar in 2012 50 procent van de uitstromende docenten vrouw was, is dit in 2018 opgelopen tot 54 procent. Op de leeftijdsklasse van 55 jaar en ouder na, stromen in 2018 in elke leeftijdsklassen meer vrouwen dan mannen uit.

Figuur 3.13: Uitstromende docenten uitgesplitst naar leeftijd en geslacht. Het getal tussen haakjes geeft het aandeel van alle docenten weer, 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

Zoals in figuur 3.14 is weergegeven ligt het aandeel uitstromende docenten dat een opleiding aan het hoger onderwijs heeft afgerond, de afgelopen jaren iets onder het aandeel van alle docenten. In 2018 is dit aandeel voor de uitstromende docenten 85 procent versus 88 procent voor alle docenten. Net als bij alle docenten neemt het aandeel uitstromers met het hoger onderwijs als hoogst behaalde opleiding langzaam toe.

Figuur 3.14: Aandeel docenten (uitstroom en totaal) met hoger onderwijs als hoogst behaalde opleiding, 2012, 2015 en 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

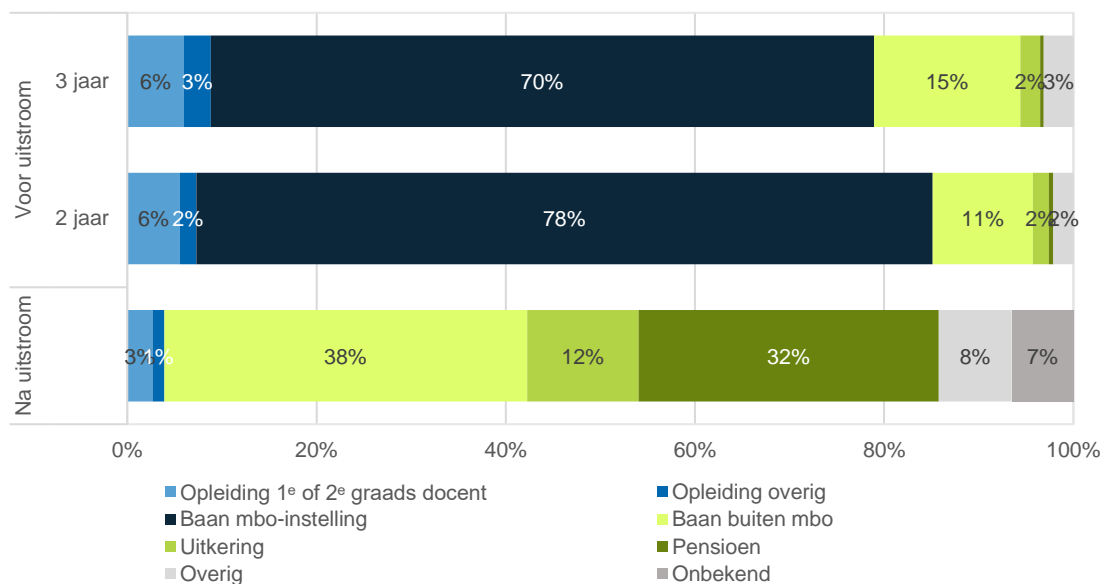

De gemiddelde deeltijdfactor van uitstromende docenten ligt in 2018 met 0,68 fte lager dan het gemiddelde van alle docenten (0,79 fte). Daarnaast hebben uitstromende docenten met 63 procent ook minder vaak een vaste arbeidsovereenkomst dan alle docenten (81 procent).

3.3.2 Arbeidsmarktpositie

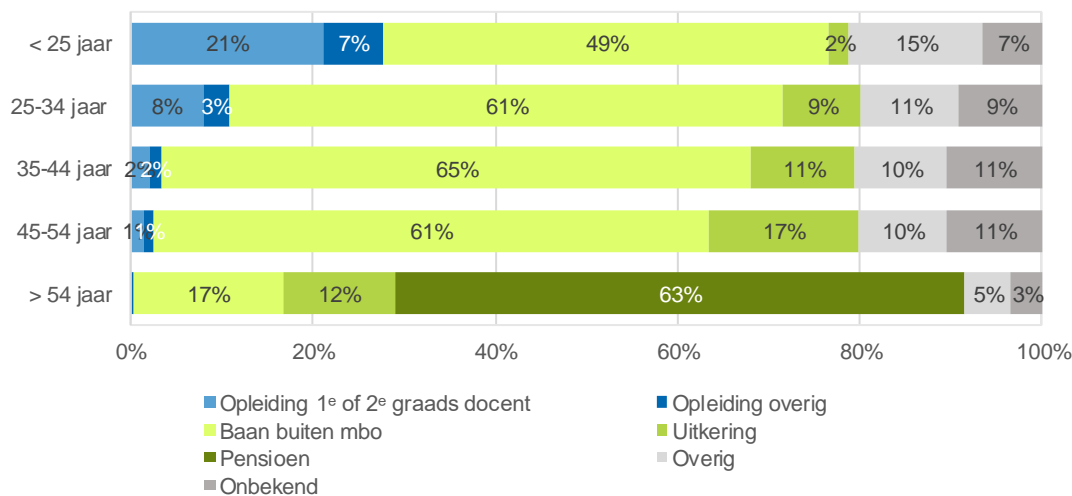
In figuur 3.15 is de arbeidsmarktpositie van uitstromende docenten drie jaar voor tot en met het jaar van uitstroom weergegeven. Eén jaar voor uitstroom is per definitie iedere docent werkzaam in het mbo. Een jaar later heeft ongeveer 40-45 procent van de docenten een baan buiten het mbo. Het aandeel uitstromende docenten dat een opleiding volgt na uitstroom is minimaal. De grootste groep docenten stroomt uit naar een pensioenuitkering. Naarmate het aantal jaar na uitstroom toeneemt, neemt ook het aandeel personen met pensioen toe.

Figuur 3.15: Arbeidsmarktpositie van docenten drie jaar voor tot en met het jaar van uitstroom, aggregatie van 2012 t/m 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

Zoals verwacht zijn de docenten die uitstromen naar een pensioen ouder dan 55 jaar, zie figuur 3.16. Bijna twee derde van de uitstromende docenten in deze leeftijdsklasse stroomt uit naar een pensioen. In de leeftijdsklassen tot 55 jaar neemt het aandeel docenten dat uitstroomt naar een uitkering toe met de leeftijd.

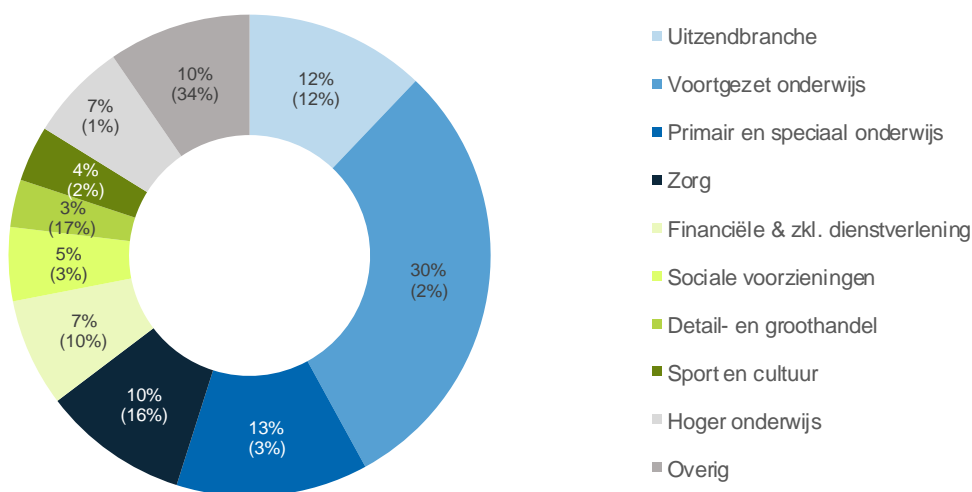
Figuur 3.16: Arbeidsmarktpositie van docenten na uitstroom uitgesplitst naar leeftijdsklasse, aggregatie van 2012 t/m 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

Ongeveer twee op de vijf docenten stroomt uit naar een andere baan. Van de docenten die naar een andere baan uitstromen, vindt de helft een baan binnen in de onderwijssector. Figuur 3.17 laat zien dat het grootste deel hiervan uitstroomt naar het voortgezet onderwijs. Dit relatief hoge aandeel uitstromende docenten naar het voortgezet onderwijs kan te maken hebben met de combinatiescholen vo-mbo. In totaal stroomt de helft van de docenten uit naar een andere onderwijssector. Buiten de onderwijssectoren stromen met respectievelijk 12 en 10 procent de meeste docenten uit naar de uitzendbranche en de zorg.

Voor elke onderwijssector ligt het aandeel docenten dat naar die sector uitstroomt hoger dan het aandeel dat uit die sector instroomt. Dit verschil is het grootst bij het voortgezet en hoger onderwijs. In deze sectoren 'verliest' het mbo dus relatief meer docenten dan dat het docenten 'werft'. Andersom stromen juist relatief weinig docenten uit naar de uitzendbranche ten opzichte van de instroom.

Figuur 3.17: Werksector van docenten vanuit een baan na uitstroom. Tussen haakjes het aandeel werkzame personen in loondienst in de sector in heel Nederland, aggregatie van 2015 t/m 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

3.3.3 Uitstroom naar een baan

Twee op de vijf docenten stroomt uit naar een baan buiten het mbo. Dit komt in 2018 neer op 1.200 docenten. Docenten die uitstromen naar een baan zijn in 2019 met gemiddeld 42 jaar en 9 maanden 6½ jaar jonger dan alle uitstromende docenten. Daarnaast is het aandeel vrouwen dat uitstroomt naar een baan licht oververtegenwoordigd. Een reden hiervoor is dat het grootste deel van de uitstromende mannelijke docenten (56 procent) 55 jaar of ouder is. In deze leeftijdsklasse stroomt het overgrote deel uit naar een pensioen. Ter vergelijking, 38 procent van de uitstromende vrouwelijke docenten is 55 jaar of ouder.

Uitstromende docenten naar een baan hebben vaker een hoog opleidingsniveau dan alle uitstromende docenten. Daarnaast valt op dat uitstromende docenten naar een baan een stuk minder vaak een vast contract hebben dan alle uitstromende docenten. Docenten die niet uitstromen naar een baan of een voltijd opleiding, maar bijvoorbeeld naar pensioen, hebben relatief vaak een vast contract.

Tabel 3.4: Persoons- en baankenmerken van alle uitstromende docenten, uitstromende docenten naar een baan en uitstromende docenten naar een opleiding; exclusief stagiairs en uitzendkrachten, 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

2018	Uitstroom totaal	Naar baan	Naar opleiding
Aantal werkenden (2018)	2.800	1.200	100
Verdeling man vrouw	46% 54%	43% 57%	36% 64%
Gemiddelde leeftijd	49 jr 3 mnd	42 jr 9 mnd	29 jr 11 mnd
Leeftijd in klassen			
<25 jaar	4%	4%	27%
25-34 jaar	19%	27%	59%
35-44 jaar	16%	26%	14%
45-54 jaar	15%	22%	0%
>54 jaar	47%	21%	0%
Aandeel hoog opgeleid	85%	89%	36%
Aandeel vast contract	63%	49%	0%
Deeltijdfactor (fte)	0,68	0,66	0,56
Deeltijdfactor in klassen			
<0,4 fte	14%	17%	28%
0,4-0,8 fte	53%	54%	60%
>0,8 fte	33%	29%	12%
Mediaan bruto jaarinkomen per fte	€ 59.400	€ 56.800	€ 40.400
Mediane reisafstand in kilometers	9,8	12,4	10,5

Docenten die in 2018 uitstromen naar een baan, gaan gemiddeld meer werken dan bij hun baan in het mbo (van 0,66 naar 0,74 fte) en krijgen minder vaak een vaste arbeidsovereenkomst, zie tabel 3.5. Het bruto jaarinkomen per voltijdbaan van deze groep daalt met € 3.500. De verandering in inkomen verschilt per sector. Zo gaan mbo-docenten gemiddeld iets meer verdienen als zij uitstromen naar een baan in een andere onderwijssector, terwijl het inkomen het meest terugloopt als zij gaan werken in de sectoren horeca, nutsbedrijven of transport. Docenten die uitstromen naar een baan leveren baanzekerheid in: 49 procent heeft als mbo-docent een vast contract terwijl dit in de nieuwe baan 27 procent is.

Tabel 3.5: Baankenmerken tussen baan in het mbo één jaar voor uitstroom en baan buiten het mbo na uitstroom; exclusief stagiairs en uitzendkrachten, 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

2018	Baan mbo één jaar voor uitstroom	Baan na uitstroom
Aandeel vast contract	49%	27%
Deeltijdfactor (fte)	0,66	0,74
Mediaan bruto jaarinkomen per fte	€ 56.800	€ 53.300
Mediane reisafstand in kilometers	12,4	12,9

3.4 Snelle uitstromers

Een docent die binnen drie jaar na instroom weer is uitgestroomd wordt aangeduid als ‘snelle uitstromer’. Snelle uitstromers zorgen voor een hoge personeelsomloop met bijbehorende extra kosten. Omdat van LIO'ers mag worden verwacht dat deze snel weer uitstromen is deze groep in deze paragraaf buiten beschouwing gelaten.

Eén derde van de in 2015 ingestroomde docenten is binnen drie jaar weer uitgestroomd. Dit komt neer op 880 docenten, zie tabel 3.6. Snelle uitstromers zijn met gemiddeld 40 jaar en 9 maanden ouder dan alle instromende docenten. Het verschil in leeftijd wordt met name veroorzaakt door een relatief hoog aandeel boven de 54 jaar en een relatief laag aandeel tussen de 25 en 34 jaar.

Tabel 3.6: Persoons- en baankenmerken van snelle uitstromers en alle instromers; exclusief stagiairs, uitzendkrachten en LIO'ers, instroom in 2015 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

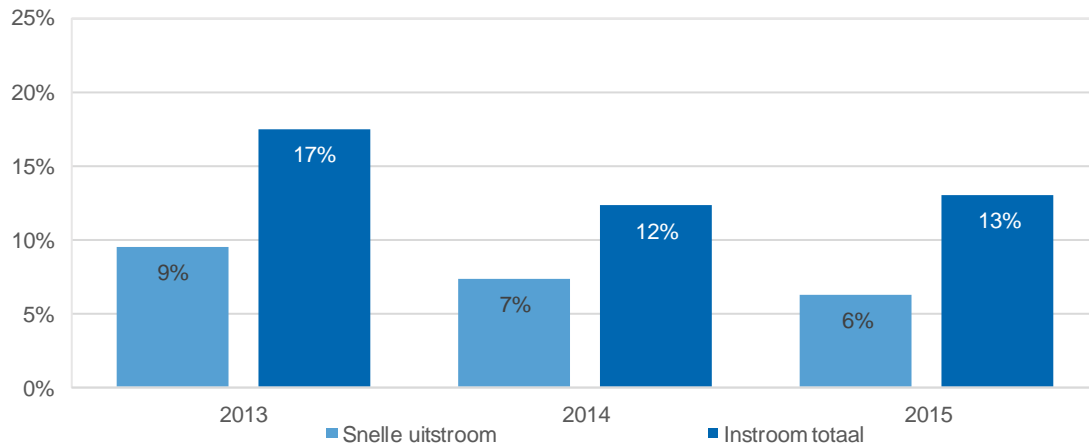
2015	Snelle uitstromers	Instroom totaal
Aantal werkenden	880	2.730
Verdeling man vrouw	44% 56%	43% 57%
Gemiddelde leeftijd	40 jr 9 mnd	39 jr 5 mnd
Leeftijd in klassen		
<25 jaar	8%	7%
25-34 jaar	32%	36%
35-44 jaar	20%	22%
45-54 jaar	23%	23%
>54 jaar	16%	12%
Aandeel hoog opgeleid	85%	86%
Aandeel lerarenopleiding	38%	41%
Aandeel vast contract	6%	13%
Deeltijdfactor (fte)	0,59	0,69
Deeltijdfactor in klassen		
<0,4 fte	26%	15%
0,4-0,8 fte	49%	47%
>0,8 fte	25%	38%
Mediaan bruto jaarinkomen per fte	€ 49.800	€ 48.900
Mediane reisafstand in kilometers	14,1	13,7

Op het moment van instroom hebben de snelle uitstromers een lagere deeltijdfactor dan alle instromende docenten. Ruim een kwart van de snelle uitstromers heeft op moment van instroom een kleine baan (< 0,4 fte). Dit aandeel ligt bij alle instromende docenten met 15 procent een stuk lager.

Slechts 6 procent van de snelle uitstromers heeft op het moment van instroom een vast contract. In figuur 3.18 is de ontwikkeling van het aandeel docenten met een vast contract in het instroomjaar afgebeeld voor

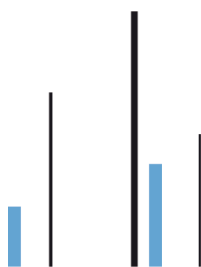
snelle uitstromers en voor alle instromers. In beide groepen is een dalende trend zichtbaar maar het aandeel snelle uitstromende met een vast contract bij instroom ligt structureel lager dan voor alle instromende docenten.

Figuur 3.18: Aandeel met vast contract van de instromende docenten dat binnen drie jaar is uitgestroomd ten opzichte van alle instromende docenten in een jaar, instroom in 2013 t/m 2015 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

Interessant is om te kijken naar de arbeidsmarktpositie van snelle uitstromers één jaar voor instroom. Op deze manier kan inzichtelijk worden gemaakt vanuit welke arbeidsmarktposities de kans groter is dat een docent binnen drie jaar weer uitstroomt. De groep snelle uitstromers die één jaar voor instroom geen baan, uitkering of opleiding had is oververtegenwoordigd ten opzichte van alle instromende docenten. Snelle uitstromers komen juist minder vaak vanuit de uitzendbranche.

4

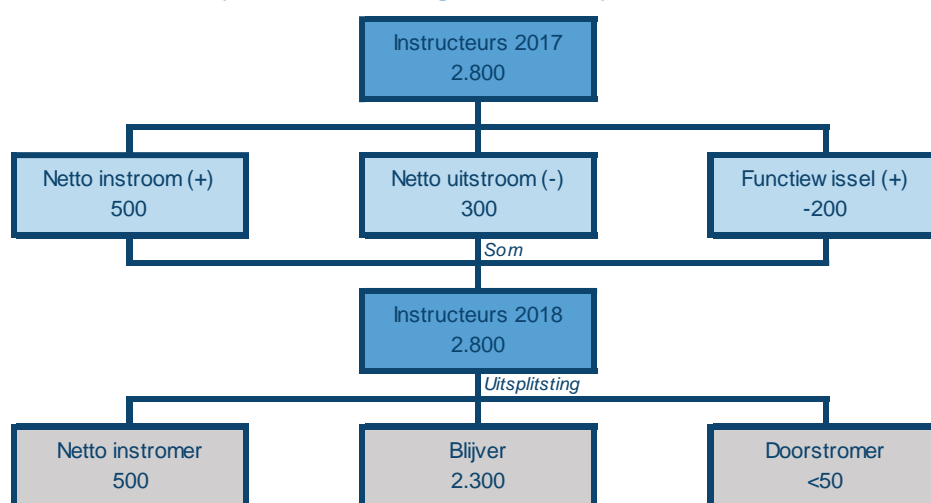
Personeelsmobiliteit onder instructeurs

In dit hoofdstuk staat de personeelsmobiliteit van de groep instructeurs (exclusief uitzendkrachten en stagiairs) centraal. Door betere registraties en een relatief hoge instroom is het aantal instructeurs de laatste jaren gestegen. Ook in dit hoofdstuk wordt bij in- en uitstroom de netto in- en uitstroom verstaan. Het hoofdstuk start met een samenvattend overzicht van het aantal instructeurs en hun persoons- en baankenmerken. Paragrafen 3.2 en 3.3 gaan over de instroom en de uitstroom van instructeurs.

4.1 Samenvattend overzicht

De ontwikkeling van het aantal instructeurs over de tijd wordt bepaald door de omvang van instroom en de uitstroom. In 2017 kent het mbo 2.800 instructeurs, zie figuur 4.1. Tussen 2017 en 2018 zijn 500 instructeurs van buiten het mbo ingestroomd (netto instroom) en bedroeg de netto uitstroom 300 instructeurs. Tot slot zijn een aantal mbo medewerkers tussen 2017 en 2018 van functie gewisseld. Onder de streep blijft het aantal instructeurs in 2018 gelijk aan 2017.

Figuur 4.1: Instructeurs (exclusief stagiairs en uitzendkrachten) uitgesplitst naar instromer, uitstromer, blijver en doorstromer, 2017 en 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

Tabel 4.1 toont kerncijfers van dit hoofdstuk. In 2019 was 16 procent van de instructeurs een instromer. Zowel de leeftijdsklassen onder de 25 jaar als 25-34 jaar zijn oververtegenwoordigd in vergelijking met alle instructeurs. Daarnaast hebben instromende instructeurs relatief vaak een kleine baan (< 0,4 fte). Uitstromende instructeurs hebben op moment van uitstroom minder vaak een vast contract en hebben een lagere deeltijdfactor. Wel zijn uitstromers vaker hoog opgeleid ten opzichte van alle instructeurs. De leeftijdsklasse 25-34 jaar is bij uitstroom oververtegenwoordigd.

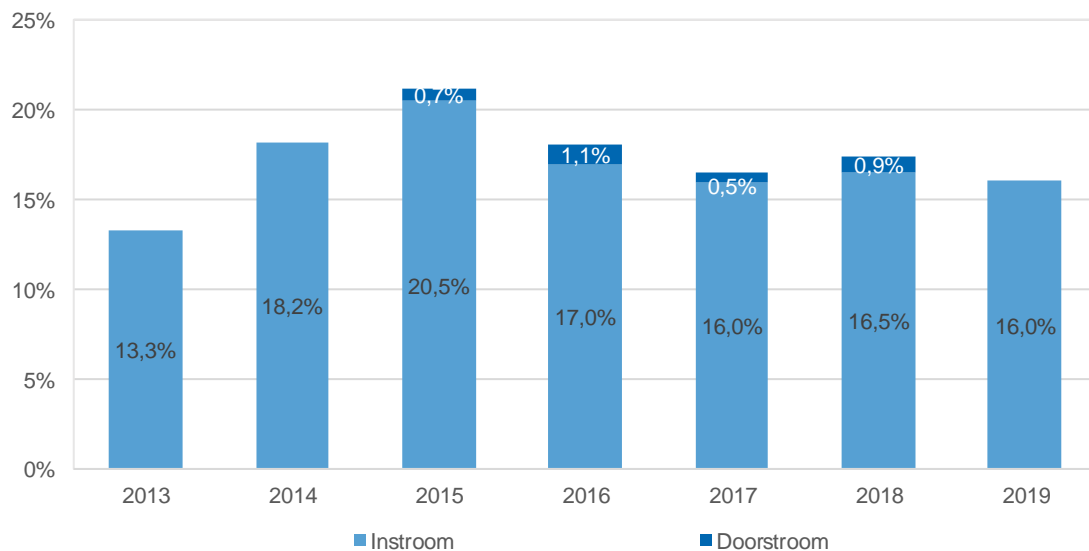
Tabel 4.1: Persoons- en baankenmerken van alle instructeurs, instromende instructeurs en uitstromende instructeurs; exclusief stagiairs en uitzendkrachten, 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

2019, tenzij anders aangegeven	Totaal	Netto instroom	Netto uitstroom (2018)
Aantal werkenden (2018)	2.800	500	300
Verdeling man vrouw	47% 53%	48% 52%	52% 48%
Gemiddelde leeftijd	44 jr 7 mnd	37 jr 8 mnd	42 jr 11 mnd
Leeftijd in klassen			
<25 jaar	4%	12%	7%
25-34 jaar	21%	34%	29%
35-44 jaar	25%	24%	20%
45-54 jaar	25%	20%	20%
>54 jaar	26%	11%	25%
Aandeel hoog opgeleid	32%	32%	40%
Aandeel vast contract	75%	9%	48%
Deeltijdfactor (fte)	0,74	0,64	0,61
Deeltijdfactor in klassen			
<0,4 fte	9%	22%	29%
0,4-0,8 fte	49%	54%	46%
>0,8 fte	42%	24%	25%
Mediaan bruto jaarinkomen per fte	€ 43.200	€ 41.500	€ 42.500
Mediane reisafstand in kilometers	10,8	12,2	8,9

4.2 Instroom

De laatste vier jaar kan zo'n 16-17 procent van de instructeurs tot de instroom worden gerekend, zie figuur 4.2. De doorstroom van instructeurs ligt over het algemeen onder de 1 procent. In 2018 zijn 470 instructeurs ingestroomd en 30 instructeurs doorgestroomd. De instroom aan instructeurs is relatief hoog vergeleken met alle medewerkers in het mbo.

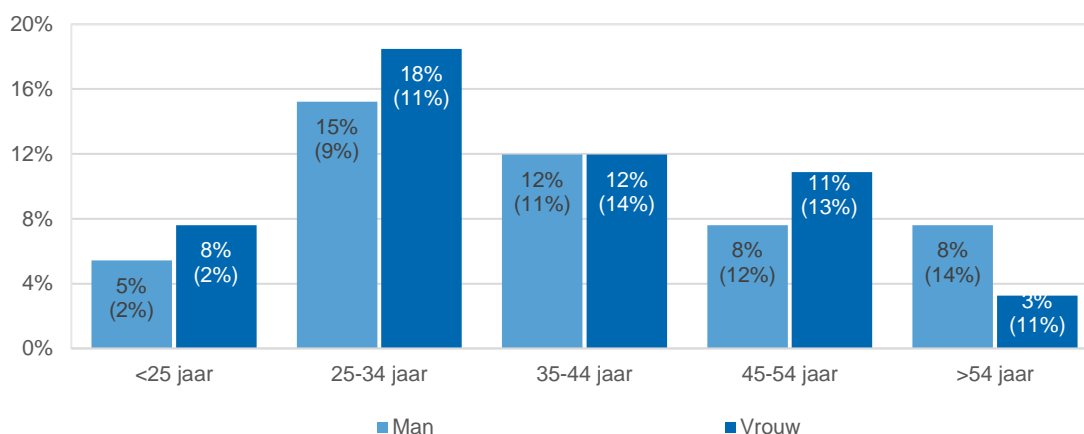
Figuur 4.2: Instroom en doorstroom van instructeurs, 2013 t/m 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

4.2.1 Persoons- en baankenmerken

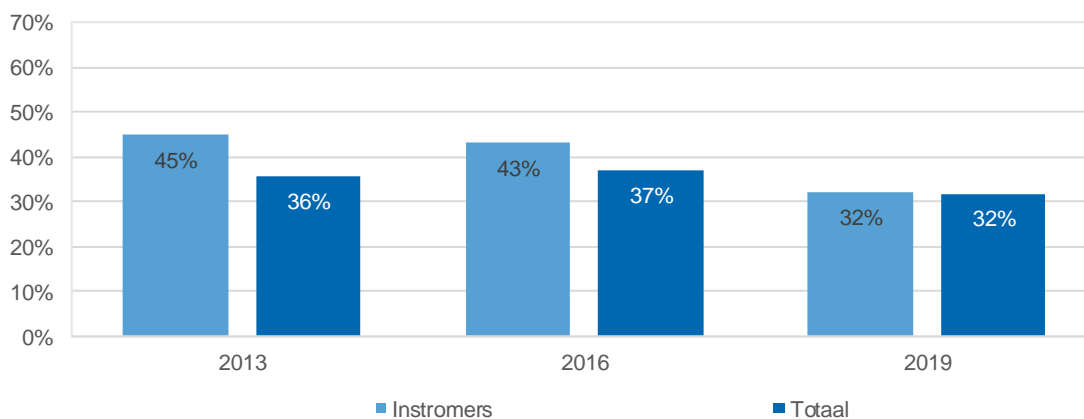
Bijna de helft van de instructeurs is jonger dan 35 jaar bij instroom, zie figuur 4.3. Dit aandeel ligt hiermee een stuk hoger dan het aandeel van alle instructeurs. Instructeurs zijn in 2019 met gemiddeld 37 jaar en 8 maanden op moment van instroom dan ook jonger dan alle instructeurs. De gemiddelde leeftijd van instroom is de laatste jaren stabiel. Op de leeftijdsklasse 55 jaar en ouder na stromen in elke leeftijdsklasse meer vrouwen dan mannen in. Het aandeel vrouwelijke instromende instructeurs is tussen 2013 en 2019 afgenomen van 56 naar 52 procent.

Figuur 4.3: Instromende instructeurs uitgesplitst naar leeftijd en geslacht. Het getal tussen haakjes geeft het aandeel van alle instructeurs weer, 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

Ongeveer één derde van de instromende instructeurs heeft een opleiding aan het hoger onderwijs als hoogst behaalde opleiding afgerond. Vanwege het beroepsgerichte karakter van instructeurs is een opleiding aan het hoger onderwijs niet noodzakelijk. Figuur 4.4 laat zien dat het aandeel instromers met een hoog opleidingsniveau dalende is. Waar in 2013 nog 45 procent van de instromers opleidingsniveau hoog had, is dit teruggelopen tot 32 procent in 2019. Opvallend is dat het aandeel met een hoog opleidingsniveau onder instromende instructeurs hoger ligt dan onder alle instructeurs. Wel is het verschil steeds kleiner geworden. De dalende trend in opleidingsniveau bij instructeurs wijst erop dat relatief veel instructeurs met een hoog opleidingsniveau uitstromen.

Figuur 4.4: Aandeel instructeurs (instroom en totaal) met het hoger onderwijs als hoogst behaalde opleiding, 2013, 2016 en 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

De laatste vijf jaar schommelt de gemiddelde deeltijdfactor van instromende instructeurs tussen de 0,63 fte en 0,66 fte. De afgelopen jaren kreeg ongeveer één op de tien instructeurs op moment van instroom een vaste arbeidsovereenkomst. Dit aandeel ligt lager dan voor alle instromende mbo-medewerkers (13 procent). Het aandeel instromende instructeurs met een vast contract onder de 25 jaar is nihil. Dit aandeel loopt op naarmate instructeurs ouder zijn. Zo krijgt drie op de tien instructeurs van 55 jaar en ouder op moment van instroom een vast contract.

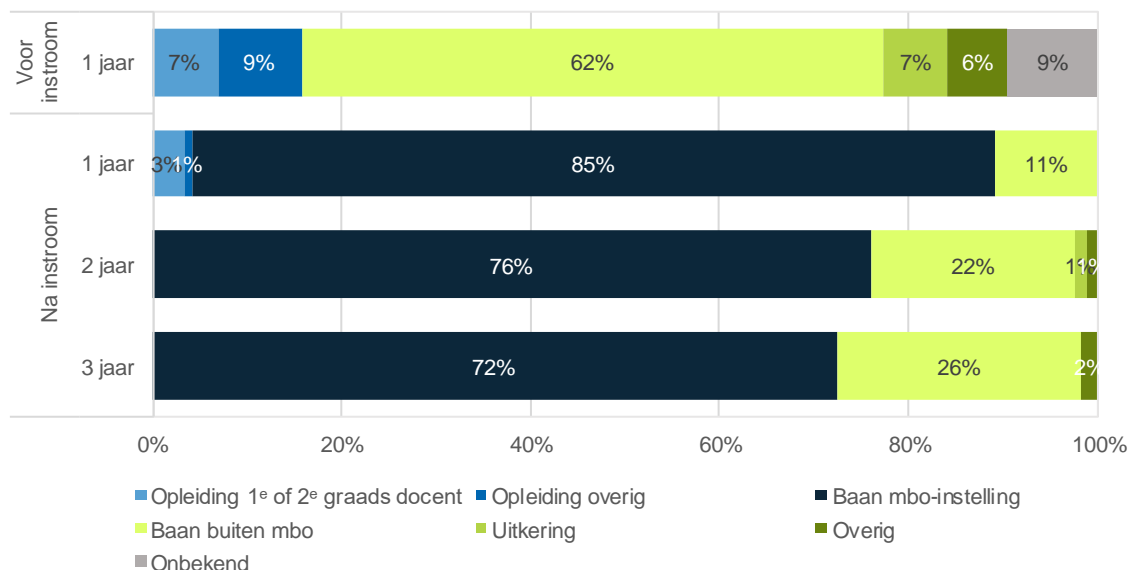
Tot slot is contractueel bruto jaarinkomen per voltijd baan van instromende instructeurs tussen 2013 en 2019 gestegen van € 38.700 naar € 41.500. Deze stijging van 7 procent is sterker dan bij alle instructeurs (+4 procent).

4.2.2 Arbeidsmarktpositie

In figuur 4.5 is de arbeidsmarktpositie van instromende instructeurs één jaar voor instroom tot en met drie jaar na instroom weergegeven. Op het moment van instroom werkt iedere instructeur in het mbo. Ongeveer 16 procent van de instromende instructeurs stroomt het mbo in vanuit een opleiding. Echter stroomt met ongeveer 60-70 procent het grootste deel van de instructeurs in vanuit een baan buiten het mbo.

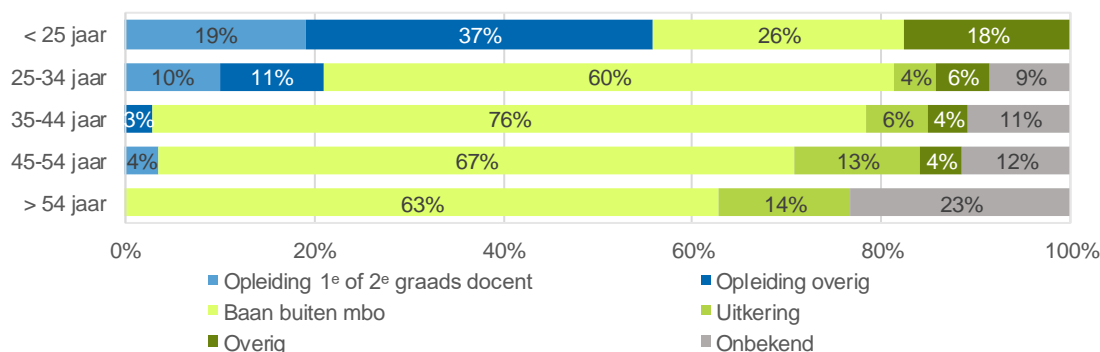
Eén jaar na instroom volgt nog 4 procent een opleiding en werkt nog 85 procent in een mbo-instelling. Na één jaar werkt dus zo'n 15 procent van de instromers niet meer in het mbo. Na drie jaar is dit percentage opgelopen tot bijna 30 procent. Instructeurs die de jaren na instroom uit het mbo vertrekken, stromen in de meeste gevallen uit naar een andere baan buiten de onderwijssector.

Figuur 4.5: Arbeidsmarktpositie van instructeurs één jaar voor tot en met drie jaar na instroom, aggregatie van 2013 t/m 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

In figuur 4.6 is weergegeven dat naarmate instructeurs ouder worden, zij vaker instromen vanuit een uitkering of vanuit categorie onbekend. Het grootste deel van de instructeurs dat vanuit een opleiding in het mbo gaat werken, is jonger dan 25 jaar. Toch komt ook nog zo'n 4 procent van de instructeurs in de leeftijdsklasse 45-54 uit een opleiding het mbo binnen.

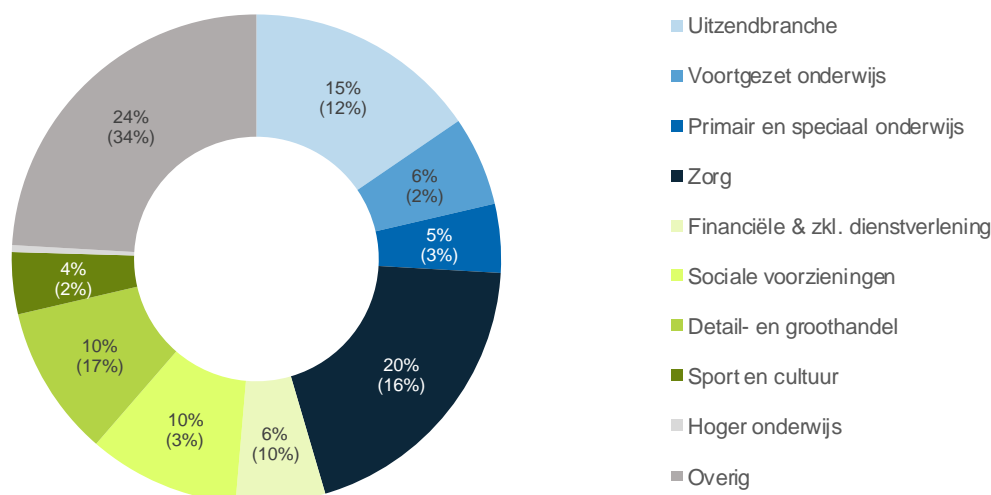
Figuur 4.6: Arbeidsmarktpositie van instructeurs één jaar voor instroom uitgesplitst naar leeftijd, aggregatie van 2011 t/m 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

Ruim drie op de vijf instructeurs stroomt in vanuit een baan. In figuur 4.7 is in meer detail de sector waar vandaan instructeurs instromen in het mbo te vinden. Van alle instructeurs stroomt met 20 procent het grootste deel in vanuit de zorg. De sector uitzendbranche volgt met 15 procent. In totaal stroomt 11 procent van de instructeurs in vanuit een baan in de onderwijssector anders dan het mbo.

Instructeurs stromen in vergelijking met de totale omvang van de sectoren in Nederland relatief vaak in vanuit een andere onderwijssector, de zorg en sociale voorzieningen. Andersom stromen er relatief weinig medewerkers in vanuit de detail- en groothandel.

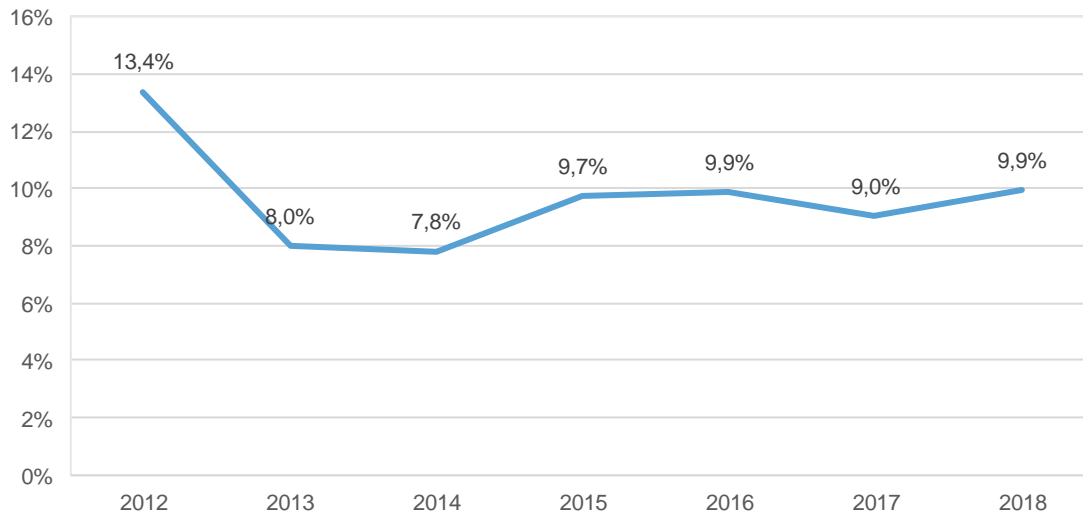
Figuur 4.7: Werksector van instructeurs vanuit een baan één jaar voor instroom. Tussen haakjes het aandeel werkzame personen in loondienst in de sector in heel Nederland, aggregatie van 2011 t/m 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

4.3 Uitstroom

Sinds 2015 ligt het aandeel uitstromende docenten tussen de 9 en 10 procent, zie figuur 4.8. In 2018 komt dit neer op een uitstroom van 300 instructeurs. Sinds 2013 stromen ieder jaar minder instructeurs uit dan dat er instromen. Dit wijst op een groeiend aantal instructeurs.

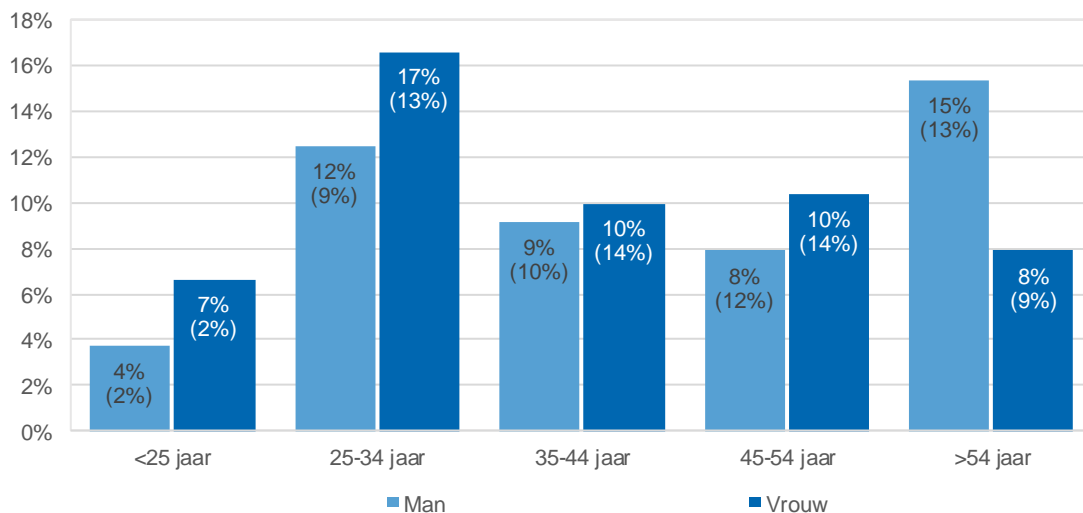
Figuur 4.8: Aandeel uitstromende instructeurs, 2012 t/m 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

4.3.1 Persoons- en baankenmerken

Figuur 4.9 laat het aandeel uitstromende instructeurs per leeftijdsklasse en geslacht zien. Tussen haakjes staat het aandeel van alle instructeurs per segment. De gemiddelde leeftijd waarop instructeurs uitstromen schommelt al jaren rond de 42 jaar. In de leeftijdsklasse 25-34 jaar stromen de meeste instructeurs uit, namelijk 29 procent. Alleen in de leeftijdsklasse 55 jaar en ouder is het aandeel uitstromende mannen hoger dan het aandeel uitstromende vrouwen. In 2018 is 48 procent van de uitstromende instructeurs vrouw.

Figuur 4.9: Uitstromende instructeurs uitgesplitst naar leeftijd en geslacht. Het getal tussen haakjes geeft het aandeel van alle instructeurs weer, aggregatie 2012 t/m 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

40 procent van de uitstromende instructeurs heeft in 2018 een opleiding aan het hoger onderwijs als hoogst behaalde opleiding afgerond. Dit aandeel ligt hoger dan voor alle instructeurs (32 procent). Vanwege de gehanteerde definitie kunnen uitstromende docenten geen nieuwe baan binnen het mbo hebben aanvaard.

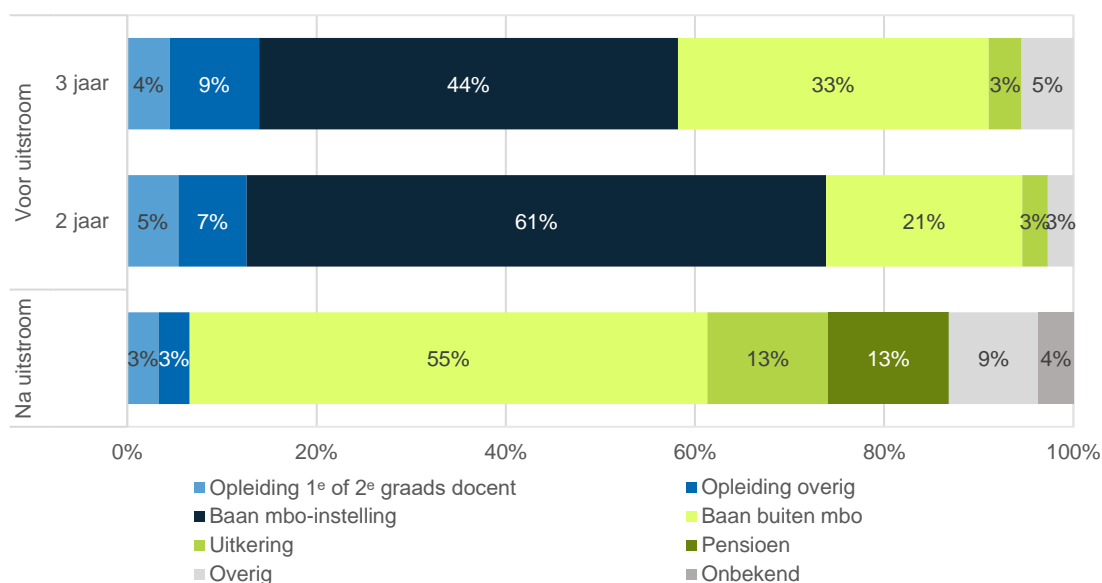
Wat verschillen in baankenmerken tussen uitstromende en alle instructeurs betreft, hebben uitstromende instructeurs minder vaak een vaste arbeidsovereenkomst en werken zij vaker deeltijd. 29 procent van de uitstromende instructeurs heeft een kleine baan ten opzichte van 9 procent bij alle instructeurs. Het inkomen van uitstromers ligt op een vergelijkbaar niveau ten opzichte van alle instructeurs.

4.3.2 Arbeidsmarktpositie

De arbeidsmarktpositie van uitstromende instructeurs drie jaar voor uitstroom tot en met het jaar van uitstroom is in figuur 4.10 weergegeven. Eén jaar voor uitstroom werkt iedere instructeur in het mbo. Na uitstroom volgt nog ongeveer 6 procent van de instructeurs een opleiding. Dit aandeel is de jaren daarna verwaarloosbaar.

Na uitstroom is ruim de helft van de instructeurs naar een baan buiten het mbo uitgestroomd. 13 procent van de instructeurs ontvangt na uitstroom een uitkering en eenzelfde aandeel ontvangt een pensioenuitkering. Het aandeel instructeurs dat na uitstroom pensioen ontvangt blijft de jaren na uitstroom toenemen. Het aandeel instructeurs met een pensioen ligt een stuk lager dan bij alle uitstromers in het mbo (30 procent). Een belangrijke reden hiervoor is dat instructeurs met een leeftijd van 42 jaar en 11 maanden gemiddeld bijna 6 jaar jonger zijn dan alle uitstromers in het mbo.

Figuur 4.10: Arbeidsmarktpositie van instructeurs drie jaar voor tot en met het jaar van uitstroom, aggregatie van 2012 t/m 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

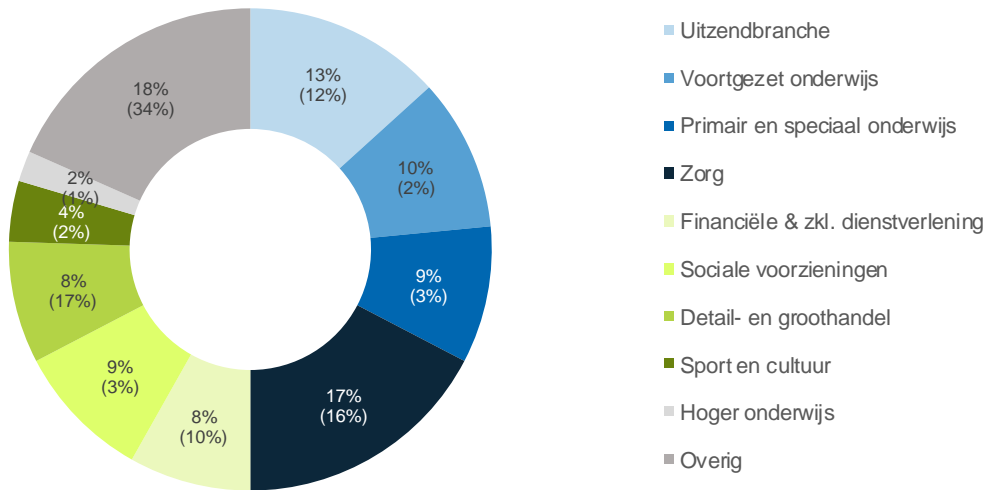

Meer dan de helft van de instructeurs stroomt uit naar een baan buiten het mbo. In figuur 4.11 is in meer detail de sector waar instructeurs na uit stroom gaan werken te vinden. Met 17 procent stromen de meeste instructeurs uit naar de zorg. De uitzendbranche volgt met 13 procent. In totaal stroomt één vijfde uit naar een andere onderwijssector waarbij de meeste instructeurs uitstromen naar voortgezet onderwijs of primair en speciaal onderwijs.

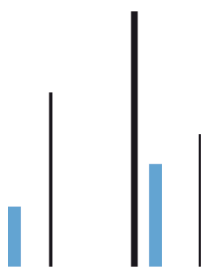
Net als bij docenten ligt voor elke onderwijssector het aandeel instructeurs dat naar die sector uitstroomt hoger dan het aandeel dat uit die sector instroomt. Het verschil tussen in- en uitstroom is wel een stuk

beprekter dan bij docenten. Ook hier 'verliest' het mbo in deze sectoren dus relatief meer instructeurs dan dat het instructeurs 'werft'.

Figuur 4.11: Werksector van instructeurs vanuit een baan na uitstroom. Tussen haakjes het aandeel werkzame personen in loondienst in de sector in heel Nederland, aggregatie van 2012 t/m 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

5

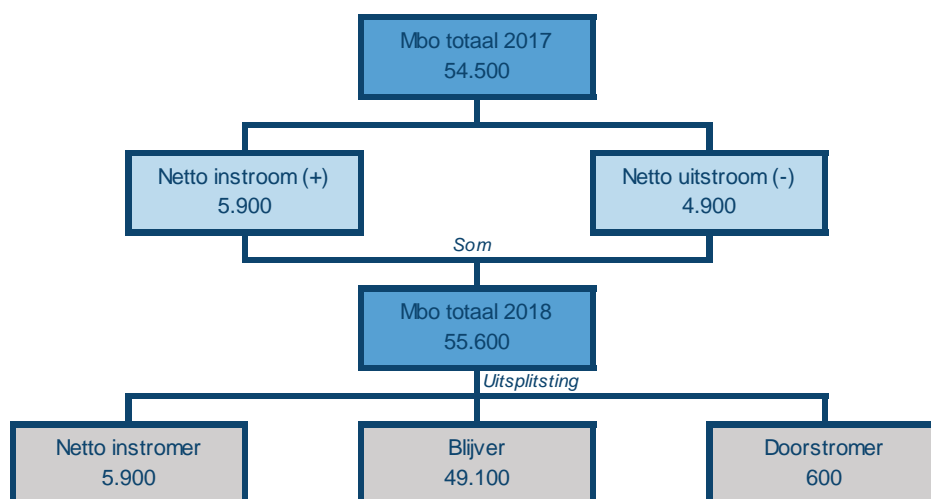
Personeelsmobiliteit in het mbo

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de personeelsmobiliteit van alle medewerkers in het mbo. Tenzij anders vermeld zijn de analyses gebaseerd op docenten exclusief stagiairs en uitzendkrachten, maar inclusief LIO'ers. Ook in dit hoofdstuk wordt bij in- en uitstroom de netto in- en uitstroom verstaan. Dit hoofdstuk begint met een overzicht van de belangrijkste cijfers over de mobiliteit in het mbo. Vervolgens wordt in paragraaf 5.2 de instroom en uitstroom in het mbo vergeleken met andere onderwijssectoren. In de paragrafen 5.3 en 5.4 wordt achtereenvolgens ingegaan op de in- en uitstroom van alle mbo-medewerkers.

5.1 Samenvattend overzicht

De ontwikkeling van het aantal mbo-medewerkers over de tijd wordt bepaald door de omvang van instroom en de uitstroom. In 2017 werken 54.500 personen in het mbo. Figuur 5.1 geeft schematisch weer dat tussen 2017 en 2018 5.900 mbo-medewerkers zijn ingestroomd en 4.900 zijn uitgestroomd. Hiermee komt het aantal mbo-medewerkers in 2018 uit op 55.600 personen. 600 mbo-medewerkers zijn tussen 2017 en 2018 tussen twee mbo-instellingen van baan gewisseld en worden als doorstromer aangeduid.

Figuur 5.1: Mbo-medewerkers (exclusief stagiairs en uitzendkrachten, inclusief LIO'ers) uitgesplitst naar instromer, uitstromer, blijver en doorstromer, 2017 en 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

Tabel 5.1 toont kerncijfers van dit hoofdstuk. In 2019 is 10 procent van de mbo-medewerkers instromer. Instromende mbo-medewerkers zijn ongeveer 8 jaar jonger, vaker een vrouw en minder vaak hoog opgeleid ten opzichte van alle mbo-medewerkers. De leeftijdsclassen tot 35 jaar zijn in vergelijking met alle mbo-medewerkers oververtegenwoordigd in de instroom, maar ook tussen de 35 en 44 jaar stromen relatief veel mbo-medewerkers in. Meer dan de helft van de instromende medewerkers werkt tussen de 0,4-0,8 fte.

In tegenstelling tot de instromers, in het aandeel vrouwen in de uitstroom juist lager dan alle mbo-medewerkers. Dit heeft een groeiend aandeel vrouwelijke medewerkers tot gevolg. Met name de leeftijdsklasse 55 jaar en ouder is oververtegenwoordigd in de uitstroom. Een groot deel hiervan stroomt uit naar een pensioen.

Tabel 5.1: Persoons- en baankenmerken van alle mbo-medewerkers, instromende mbo-medewerkers en uitstromende mbo-medewerkers; exclusief stagiairs en uitzendkrachten, 2018 of 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

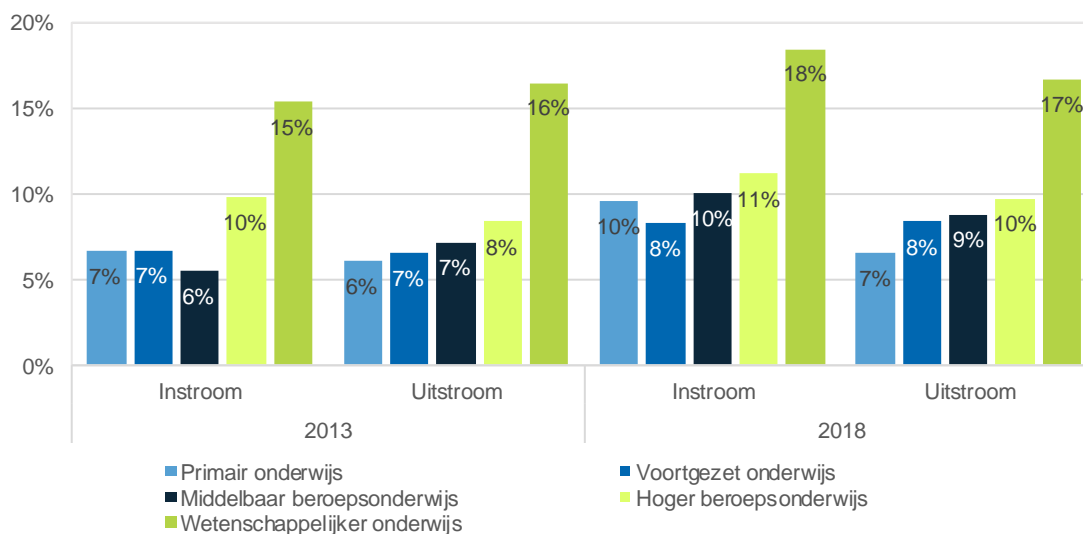
2019, tenzij anders aangegeven	Totaal	Netto instroom	Netto uitstroom (2018)
Aantal werkenden (2018)	56.600	5.900	4.900
Verdeling man vrouw	41% 59%	38% 62%	44% 56%
Gemiddelde leeftijd	47 jr 0 mnd	38 jr 12 mnd	48 jr 10 mnd
Leeftijd in klassen			
<25 jaar	3%	9%	5%
25-34 jaar	17%	32%	18%
35-44 jaar	21%	25%	16%
45-54 jaar	25%	22%	17%
>54 jaar	34%	12%	45%
Aandeel hoog opgeleid	74%	67%	73%
Aandeel vast contract	82%	13%	64%
Deeltijdfactor (fte)	0,79	0,70	0,71
Deeltijdfactor in klassen			
<0,4 fte	5%	14%	13%
0,4-0,8 fte	46%	55%	49%
>0,8 fte	49%	31%	39%
Mediaan bruto jaarinkomen per fte	€ 56.200	€ 45.700	€ 56.500
Mediane reisafstand in kilometers	9,9	13,4	9,2

5.2 Mobiliteit in het onderwijs

Om de cijfers over instroom en uitstroom in het mbo enigszins in perspectief te plaatsen, wordt het mbo in deze paragraaf vergeleken met andere onderwijssectoren. In figuur 5.2 is de instroom en uitstroom, uitgedrukt in het aandeel personen van het totale personeelsbestand, per onderwijssector weergegeven. In tegenstelling tot de overige analyses rondom mobiliteit in deze rapportage, zijn in dit figuur ook stagiairs en uitzendkrachten meegenomen. Het figuur laat zien dat zowel de instroom als uitstroom in alle onderwijssectoren tussen 2013 en 2018 is toegenomen. Met uitzondering van het voortgezet onderwijs, kennen alle onderwijssectoren in 2018 in meer of mindere mate een relatief grotere instroom dan uitstroom. Dit duidt op een groeiend aantal werkzame personen tussen 2017 en 2018.

Vergeleken met de andere onderwijssectoren is de instroom in het mbo in 2018 iets hoger dan in het primair en voortgezet onderwijs en iets lager dan het hoger beroepsonderwijs. Een zelfde beeld is zichtbaar bij de uitstroom. In het wetenschappelijk onderwijs is zowel de instroom als uitstroom aanzienlijk hoger dan in de andere onderwijssectoren. Dit kan te maken hebben met een groter aandeel wo-medewerkers dat een aanstelling heeft voor relatief korte termijn.

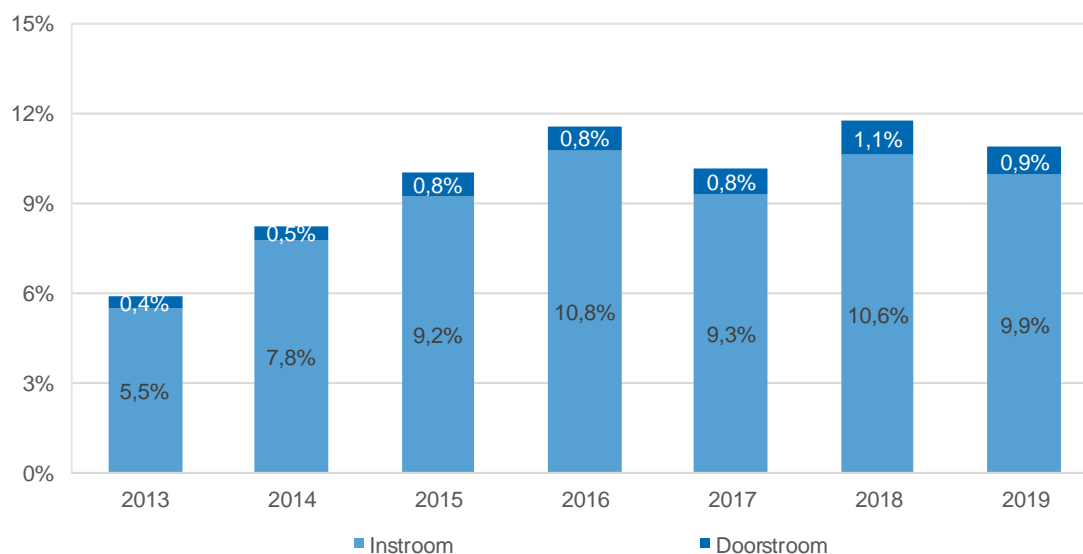
Figuur 5.2: Instroom en uitstroom uitgesplitst naar onderwijssector, 2013 en 2018 (bron: Kennisbank openbaar bestuur)

5.3 Instroom

Figuur 5.3 laat zien dat de instroom van mbo-medewerkers de laatste vijf jaar schommelt tussen de 9 en 11 procent. Daarbovenop komt het aandeel personen dat tussen mbo-instellingen van baan wisselt, de doorstromers, de afgelopen vier jaar rond 1 procent. In 2018 zijn 5.900 personen bij een mbo-instelling ingestroomd. De doorstroom in dat jaar ligt op 600 personen.

Figuur 5.3: Instroom en doorstroom binnen het mbo, 2013 t/m 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

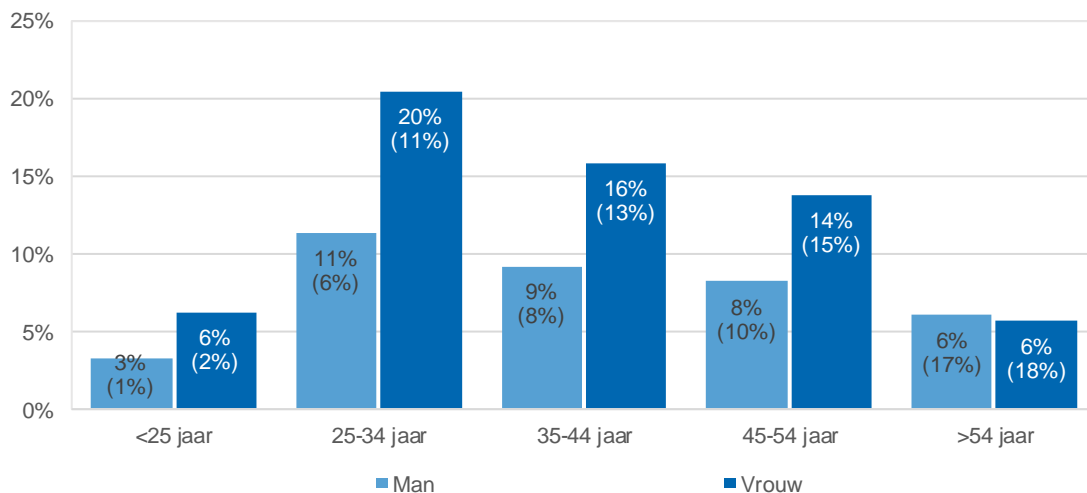
5.3.1 Persoons- en baankenmerken

Met bijna één derde van alle instromers vallen de meeste mbo-medewerkers in 2019 in de leeftijdsklasse 35-44 jaar, zie figuur 5.4. Dit aandeel is ook aanzienlijk groter dan het aandeel van alle mbo-medewerkers

in deze leeftijdsklasse (17 procent). De gemiddelde leeftijd van instromende mbo-medewerkers is de afgelopen zes jaar gestegen van 38 jaar in 2013 naar 39 jaar in 2019.

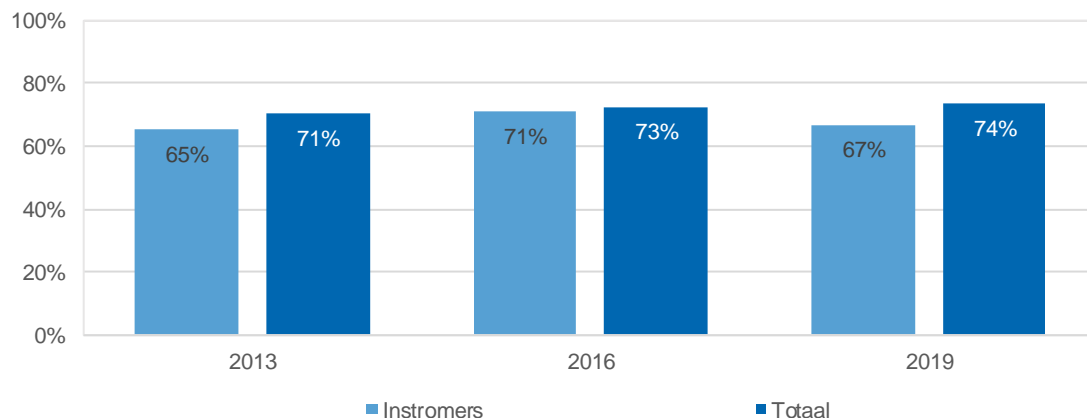
Met uitzondering van de leeftijdsklasse ouder dan 55 jaar stromen in elke leeftijdsklasse meer vrouwelijke dan mannelijke mbo-medewerkers in. 62 procent van de instromende mbo-medewerkers is vrouw. Onder alle mbo-medewerkers ligt dit aandeel met 59 procent iets lager. In 2013 lag het aandeel instromende vrouwelijke mbo-medewerkers nog op 57 procent. Het stijgende aandeel vrouwelijke instromers is terug te zien in de stijging van het aandeel vrouwelijke medewerkers in het mbo.

Figuur 5.4: Instromende mbo-medewerkers uitgesplitst naar leeftijd en geslacht. Het getal tussen haakjes geeft het aandeel van alle mbo-medewerkers weer, 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

67 procent van de instromende mbo-medewerkers heeft als hoogst behaalde opleiding een opleiding aan het hoger onderwijs afgerond in 2019, zie figuur 5.5. Dit aandeel ligt lager dan de 74 procent bij alle medewerkers in het mbo. Hierbij dient opgemerkt te worden dat 8 procent van de medewerkers op moment van instroom nog bezig is met een opleiding in het hoger onderwijs. Deze groep heeft op het moment van instromen een lager opleidingsniveau.

Figuur 5.5: Aandeel mbo-medewerkers (instroom en totaal) met het hoger onderwijs als hoogst behaalde opleiding, 2013, 2016 en 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

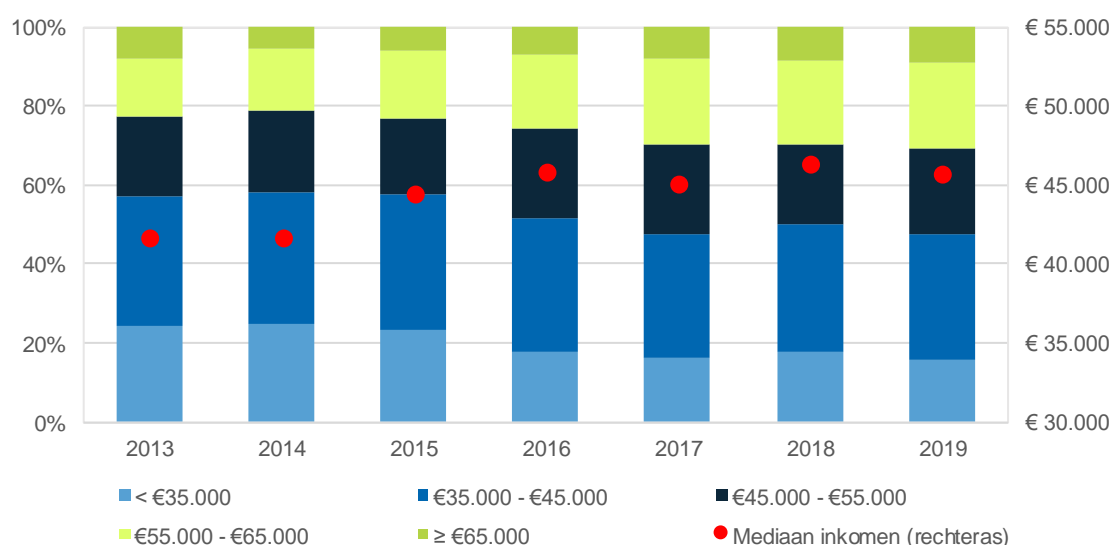

Slechts een klein deel van de mbo-medewerkers heeft bij instroom meteen een vaste arbeidsovereenkomst. Tussen 2017 en 2019 schommelt het aandeel instromers met een vaste arbeidsovereenkomst tussen de 13 en 18 procent. Waar 4 procent van de mbo-medewerkers onder de 25 jaar een vast contract heeft, loopt dit aandeel op tot bijna één derde bij medewerkers van 55 jaar en ouder.

Instromende mbo-medewerkers hebben in 2019 met een deeltijdfactor van gemiddeld 0,70 fte een lagere deeltijdfactor dan alle mbo-medewerkers (0,79 fte). Wel is de deeltijdfactor van instromers sinds 2013 harder gegroeid dan die van alle mbo-medewerkers. De laatste drie jaar is de deeltijdfactor van instromende mbo-medewerkers stabiel. 14 procent van de instromende mbo-medewerkers stroomt in met een kleine baan (< 0,4 fte).

In figuur 5.6 is te zien dat, gecorrigeerd voor inflatie, het contractuele bruto jaarinkomen per voltijd baan van instromende mbo-medewerkers tussen 2013 en 2018 is toegenomen van € 41.700 naar € 46.300. In deze jaren neemt dan ook het aandeel instromers dat een inkomen heeft tussen de € 45.000 en € 65.000 toe. In 2019 is het bruto jaarinkomen iets afgenomen tot € 45.700. Het mediane bruto inkomen van instromende mbo-medewerkers ligt lager dan dat van alle mbo-medewerkers (in 2019: € 56.200). Dit zal samenhangen met het feit dat instromers gemiddeld bijna 10 jaar jonger zijn dan alle mbo-medewerkers.

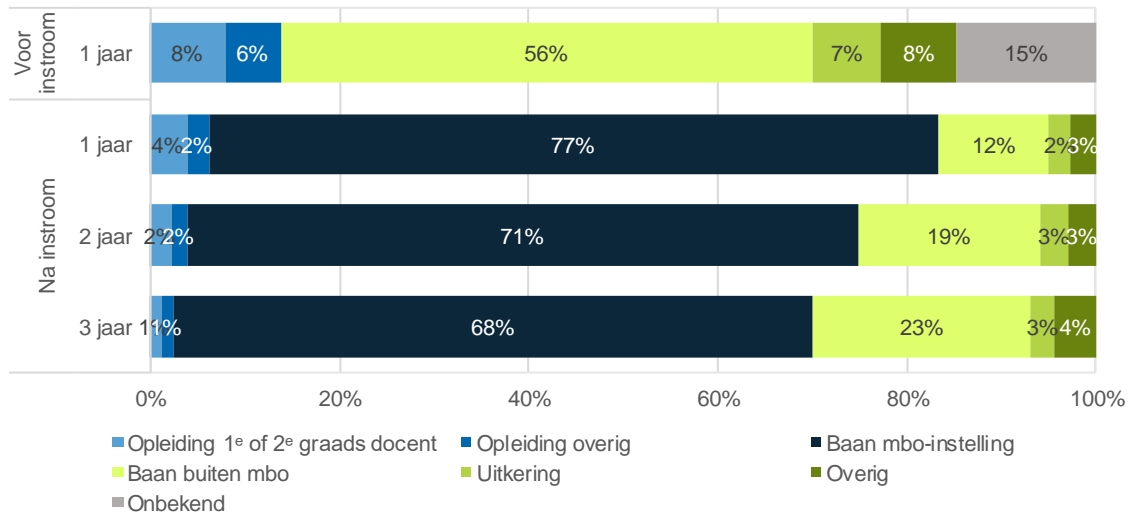
Figuur 5.6: Contractueel bruto jaarinkomen, gecorrigeerd voor inflatie, van instromende mbo-medewerkers: mediaan en in klassen, 2013 t/m 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

5.3.2 Arbeidsmarktpositie

Figuur 5.7 toont de arbeidsmarktpositie van instromende mbo-medewerkers één jaar voor instroom tot en met drie jaar na instroom. Eén jaar voor instroom heeft 55-70 procent een baan buiten het mbo en stroomt zo'n 15 procent van de mbo-medewerkers in vanuit een opleiding. In het jaar van instroom werkt iedereen in het mbo. Wanneer één jaar na instroom wordt gekeken, volgt 6 procent een voltijd opleiding en werkt nog 77 procent bij een mbo-instelling. Dit betekent dat minimaal 17 procent van de instromers een jaar na instroom niet meer in het mbo werkt. Na drie jaar is dit opgelopen tot één derde.

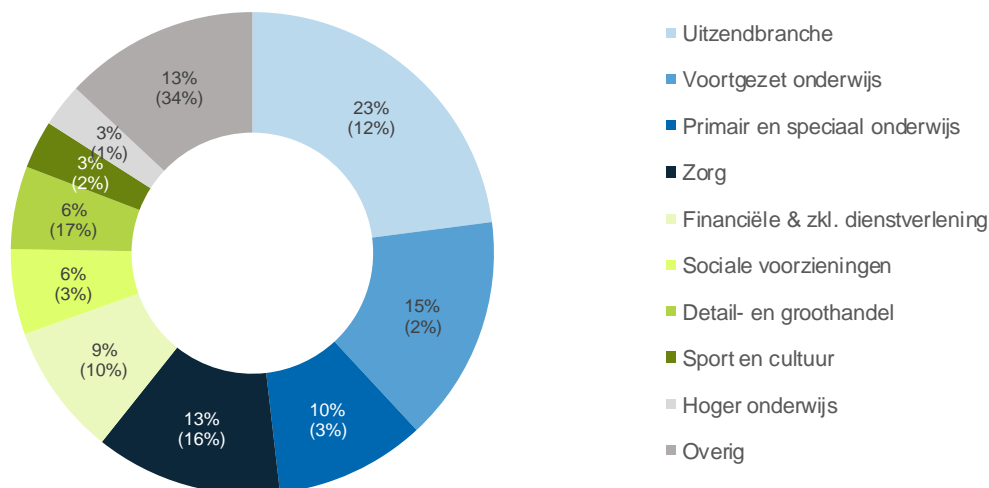
Figuur 5.7: Arbeidsmarktpositie van mbo-medewerkers één jaar voor tot en met drie jaar na instroom, aggregatie van 2013 t/m 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

Tussen de 55-70 procent van de mbo-medewerkers stroomt in vanuit een andere baan dan het mbo. In figuur 5.8 is de werksector waar mbo-medewerkers vanuit een baan het mbo instroom te vinden. Bijna een kwart van de mbo-medewerkers vanuit een baan stroomt in vanuit de uitzendbranche. Ook zijn het voortgezet onderwijs en de zorg met respectievelijk 15 en 13 procent grote sectoren waar vandaan personen het mbo instromen. Slechts een klein deel van de instromers komt vanuit het hoger onderwijs (3 procent).

Mbo-medewerkers stromen in vergelijking met de totale omvang van de sectoren in Nederland relatief vaak in vanuit een andere onderwijssector en de uitzendbranche. Andersom stromen relatief weinig medewerkers in vanuit de detail- en groothandel.

Figuur 5.8: Werksector van mbo-medewerkers vanuit een baan één jaar voor instroom. Tussen haakjes het aandeel werkzame personen in loondienst in de sector in heel Nederland, aggregatie van 2011 t/m 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

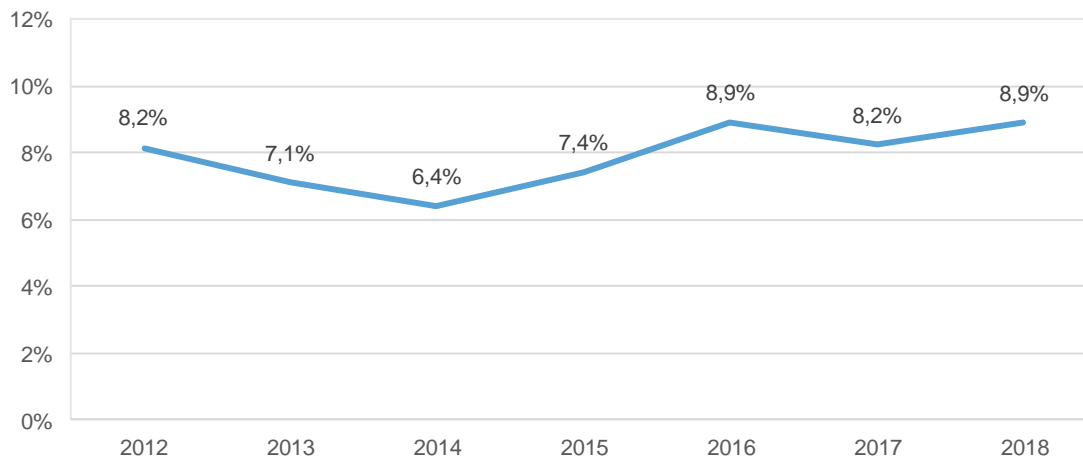

5.4 Uitstroom

Figuur 5.9 laat zien dat het aandeel medewerkers dat het mbo uitstroomt sinds 2014 toeneemt. In 2018 stroomt zo'n 9 procent van het mbo-personeel uit. Dit komt neer op 4.900 personen. Daarnaast stromen ongeveer 600 personen in 2018 door naar een andere mbo-instelling.

Figuur 5.9: Aandeel uitstromende mbo-medewerkers, 2012 t/m 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

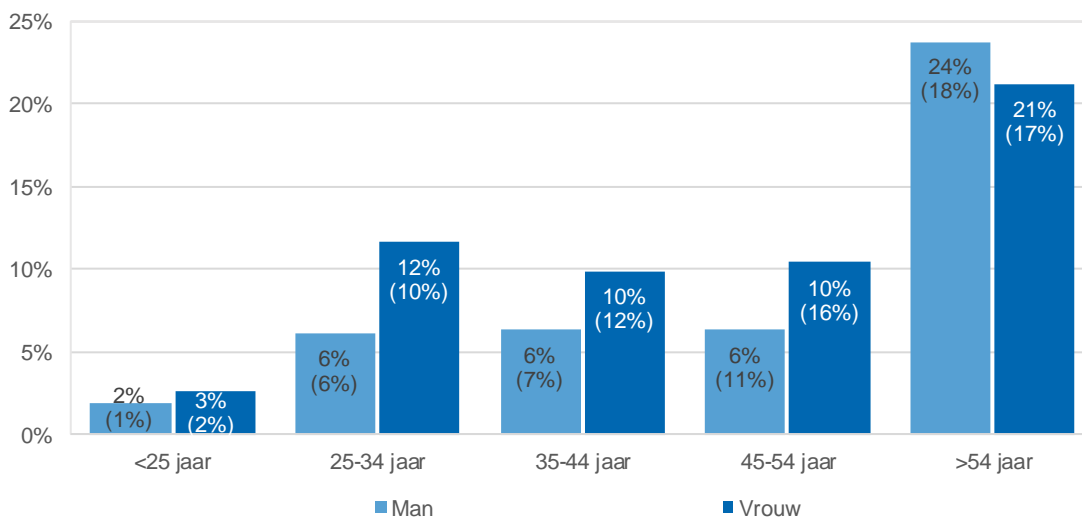

5.4.1 Persoons- en baankenmerken

Na een piek in de gemiddelde leeftijd van uitstromende mbo-medewerkers in 2013, is de gemiddelde leeftijd tussen 2013 en 2018 gedaald van 51 jaar tot 48 jaar en 10 maanden. Zoals te zien in figuur 5.10 is met 45 procent de grootste groep uitstromers ouder dan 55 jaar. In deze leeftijdsklasse stroomt een groter aandeel uit dan het totale aandeel mbo-medewerkers in de klasse. Dit verschijnsel is in mindere mate ook zichtbaar in de leeftijdsklassen jonger dan 35 jaar.

Tot 2017 schommelde het aandeel uitstromende vrouwen tussen de 53 en 54 procent. Dit aandeel is in 2018 gestegen naar 56 procent.

Figuur 5.10: Uitstromende mbo-medewerkers uitgesplitst naar leeftijd en geslacht. Het getal tussen haakjes geeft het aandeel van alle mbo-medewerkers weer, 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

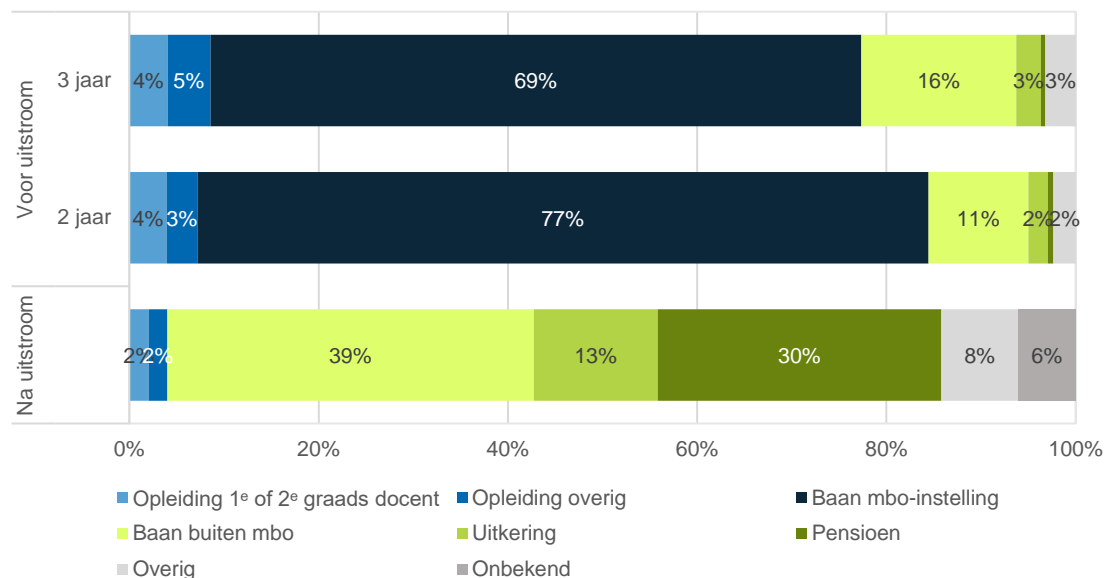
Met 73 procent heeft bijna driekwart van de uitstromers in 2018 een opleiding aan het hoger onderwijs als hoogst behaalde opleiding. Dit ligt in lijn met het totaal aantal medewerkers met een hoog opleidingsniveau in het mbo in 2018 (73 procent). Tot slot is het mediane contractuele bruto jaarinkomen met € 57.100 bij uitstromers vergelijkbaar met alle mbo-medewerkers (€ 57.300).

Hoewel een deel van de persoons- en baankenmerken van uitstromers vergelijkbaar is met die van alle mbo-medewerkers, zijn ook verschillen zichtbaar. Zo hebben uitstromers een stuk minder vaak dan alle medewerkers een vaste arbeidsovereenkomst. Dit verschil is in elke leeftijdsklasse aanwezig. Daarnaast kennen uitstromende medewerkers een lagere deeltijdfactor. Met 13 procent heeft deze groep veel vaker een kleine baan (< 0,4 fte) dan alle mbo-medewerkers (5 procent).

5.4.2 Arbeidsmarktpositie

Ook voor uitstromende mbo-medewerkers is de arbeidsmarktpositie drie jaar voor tot en met het jaar van uitstroom in beeld worden gebracht, zie figuur 5.11. Eén jaar voor uitstroom werkt per definitie iedere mbo-medewerker nog in het mbo. Een jaar later heeft 40-45 procent van de uitstromers een baan buiten het mbo. Eén derde deel hiervan vindt een baan in een andere onderwijssector dan het mbo. Zo'n 30 procent van de uitstromers ontvangt na uitstroom een pensioen. Het aandeel uitstromers dat een pensioen ontvangt neemt de jaren na uitstroom toe tot zo'n 36 procent vijf jaar na uitstroom. Het aandeel uitstromende docenten dat een opleiding volgt is na uitstroom minimaal.

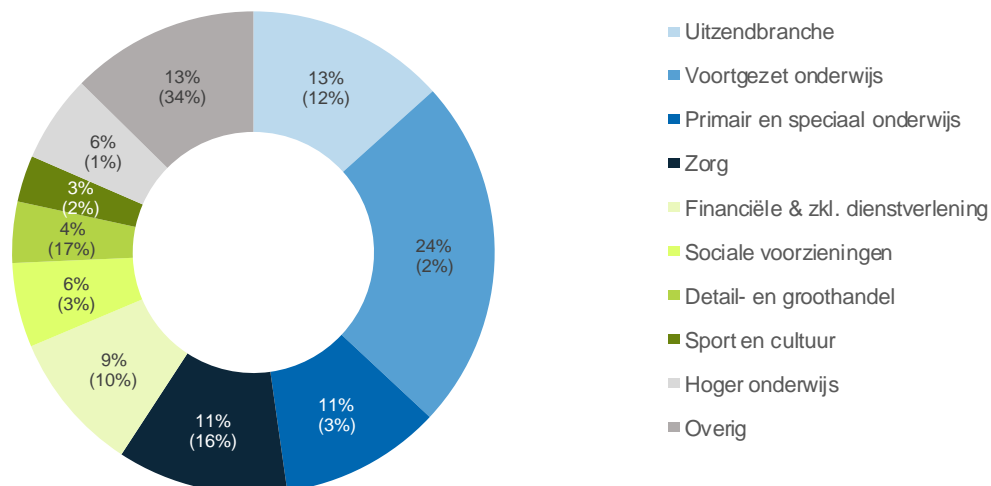
Figuur 5.11: Arbeidsmarktpositie van mbo-medewerkers drie jaar voor tot en met het jaar van uitstroom, aggregatie van 2012 t/m 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

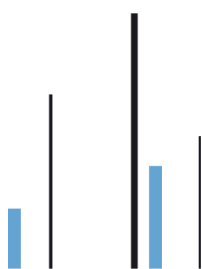
Twee vijfde van de mbo-medewerkers stroomt uit naar een baan buiten het mbo. Figuur 5.12 geeft in meer detail weer in welke sector deze groep na uitstroom is gaan werken. 24 procent van de uitstromers heeft een baan in het voortgezet onderwijs gevonden, 13 procent in de uitzendbranche en 11 procent in de zorg. Deze drie werksectoren komen ook bij de herkomst van instromende mbo-medewerkers het meest voor. 41 procent van de uitstromende mbo-medewerkers vindt na uitstroom een baan in een andere onderwijssector. Bij de instromers werkten met 28 procent een stuk minder mbo-medewerkers één jaar voor instroom bij een

andere onderwijssector. Aan deze sectoren 'verliest' het mbo dus relatief meer medewerkers dan dat het medewerkers 'werft'. Andersom stromen juist relatief weinig docenten uit naar de uitzendbranche en zorg ten opzichte van de instroom.

Figuur 5.12: Werksector van mbo-medewerkers vanuit een baan na uitstroom. Tussen haakjes het aandeel werkzame personen in loondienst in de sector in heel Nederland, aggregatie van 2012 t/m 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

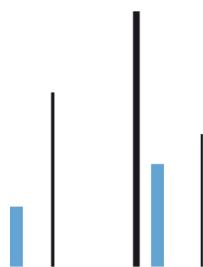

Bijlage A: Begrippenlijst

Tabel A.1: Gebruikte begrippen met bijbehorende definities

Term	Definitie
1 ^e - of 2 ^e -graads lerarenopleiding	Alle erkende en door de overheid bekostigde eerste- en tweedegraads docentenopleidingen. De pabo en het pedagogisch didactisch getuigschrift vallen hier niet onder. De exacte CROHO-codes die hieronder vallen zijn terug te vinden in bijlage D.
Baan	Persoon die werkzaam is in loondienst
Blijver	Persoon die tussen twee jaren dezelfde baan houdt.
Bruto jaarinkomen per voltijdbaan	Bruto contractueel jaarinkomen per fte Dit is het bruto inkomen dat een persoon op jaarbasis verdient bij een voltijd baan (40 uur per week). Dit inkomen is opgebouwd uit het basisloon, vakantiegeld en eventuele extra maand salaris. Overwerk en bonussen zitten hier niet in verwerkt.
Doorstroom	Het aantal personen dat binnen de sector van baan wisselt.
Flexibele arbeidsovereenkomst	Hieronder vallen de aanstellingen stagiair, wsw-er voor bepaalde tijd, uitzendkracht, oproepkracht, zelfstandige, werknemer in loondienst voor bepaalde tijd.
Fte	Fulltime equivalent. Een voltijd werkeek staat gelijk aan 1 fte. In deze monitor staat een 1 fte gelijk aan een werkeek van 40 uur.
Functiegroep: docent	Hieronder vallen mbo-medewerkers met de functie docent en leraar in opleiding (LIO).
Functiegroep: instructeur	Hieronder vallen mbo-medewerkers met de functie instructeur.
Functiegroep overig	Hieronder vallen mbo-medewerkers met de functie leden van college van bestuur, directie en management, onderwijs coördinatoren, onderwijs assisterende functiegroepen, therapeutische en zorg functies, beheerfuncties, administratieve functies en overige functies.
Hybride docent	Mbo-docent die naast zijn baan in het mbo een tweede baan buiten de onderwijssector heeft.
Kleine baan	Baan met een deeltijdfactor van minder dan 0,4 fte.
LIO	Dit is de afkorting van leraar in opleiding. Studenten die een lerarenopleiding volgen, volgen in hun afstudeerfase een LIO-stage. Tijdens deze stage staat de stagiaire onder begeleiding voor de klas.
Mediaan	Middelste getal van een reeks getallen die op volgorde van laag naar hoog zijn gezet
Netto instroom	Aantal personen dat in het afgelopen jaar bij een mbo-instelling een betaalde baan heeft aanvaard. Personen die tussen mbo-instellingen van baan zijn gewisseld (doorstroom) zijn hierin niet meegenomen.
Netto uitstroom	Het aantal personen van wie een dienstbetrekking in het afgelopen jaar is beëindigd. Personen die tussen mbo-instellingen van baan zijn gewisseld (doorstroom) zijn hierin niet meegenomen.
Opleidingsniveau hoog	Het hoger onderwijs of hoger als hoogst afgeronde opleiding
Resiafstand	De hemelsbrede afstand tussen de woongemeente van de werkzame persoon en de gemeente waar de mbo-instelling gevestigd is.
Snelle uitstromer	Een persoon die binnen drie jaar na instroom weer uit het mbo stroomt
SOM	Stichting Onderwijsarbeidsmarktfonds MBO.
Vaste arbeidsovereenkomst	Hieronder vallen de aanstellingen directeur groot aandeelhouder, werknemer in loondienst voor onbepaalde tijd en wsw-er voor onbepaalde tijd.

Bijlage B: Aanvullende tabellen

Totaal

De volgende twee tabellen geven een overzicht van de persoons- en baankenmerken van alle medewerkers in het mbo uitgesplitst naar functiegroep en jaar.

Figuur B.1: Persoonskenmerken van medewerkers in het mbo uitgesplitst naar functiegroep en jaar, 2011 t/m 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

Jaar	Groep	Aantal	Gemiddelde leeftijd	Aandeel man vrouw	Aandeel hoog opgeleid	Aandeel lerarenopleiding
2011	Docenten	31.300	48 jr 11 mnd	49% 51%	85%	41%
2011	Instructeurs	800	42 jr 12 mnd	54% 46%	25%	0%
2011	Mbo totaal	54.200	47 jr 10 mnd	45% 55%	69%	33%
2012	Docenten	30.400	49 jr 1 mnd	49% 51%	86%	41%
2012	Instructeurs	1.300	43 jr 8 mnd	46% 54%	28%	10%
2012	Mbo totaal	52.400	48 jr 3 mnd	45% 55%	70%	33%
2013	Docenten	30.100	49 jr 1 mnd	48% 52%	86%	48%
2013	Instructeurs	1.700	44 jr 1 mnd	45% 55%	36%	13%
2013	Mbo totaal	51.600	48 jr 5 mnd	45% 55%	71%	39%
2014	Docenten	31.100	48 jr 7 mnd	48% 52%	86%	48%
2014	Instructeurs	1.900	44 jr 0 mnd	45% 55%	36%	11%
2014	Mbo totaal	52.700	48 jr 1 mnd	44% 56%	71%	38%
2015	Docenten	31.400	48 jr 2 mnd	47% 53%	87%	48%
2015	Instructeurs	2.100	43 jr 6 mnd	45% 55%	38%	10%
2015	Mbo totaal	53.900	47 jr 9 mnd	43% 57%	71%	38%
2016	Docenten	30.600	47 jr 5 mnd	46% 54%	88%	48%
2016	Instructeurs	2.300	43 jr 5 mnd	47% 53%	37%	10%
2016	Mbo totaal	54.800	47 jr 4 mnd	43% 57%	73%	38%
2017	Docenten	31.000	47 jr 3 mnd	46% 54%	88%	48%
2017	Instructeurs	2.800	43 jr 12 mnd	47% 53%	34%	6%
2017	Mbo totaal	55.400	47 jr 3 mnd	42% 58%	73%	38%
2018	Docenten	31.900	46 jr 11 mnd	45% 55%	88%	48%
2018	Instructeurs	2.800	44 jr 2 mnd	47% 53%	32%	5%
2018	Mbo totaal	56.600	47 jr 1 mnd	42% 58%	73%	38%
2019	Docenten		46 jr 7 mnd	44% 56%	89%	48%
2019	Instructeurs		44 jr 7 mnd	47% 53%	32%	5%
2019	Mbo totaal		47 jr 0 mnd	41% 59%	74%	38%

Figuur B.2: Persoonskenmerken van medewerkers in het mbo uitgesplitst naar functiegroep en jaar, 2011 t/m 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

Jaar	Groep	Gemiddelde deeltijdfactor	Mediane reisafstand (km)	Mediaan bruto jaarinkomen per fte	Aandeel vast contract
2011	Docenten	0,78	8,9	€ 60.400	86%
2011	Instructeurs	0,75	9,2	€ 42.100	68%
2011	Mbo totaal	0,79	7,7	€ 55.000	85%
2012	Docenten	0,78	8,5	€ 58.900	88%
2012	Instructeurs	0,75	8,3	€ 41.600	78%
2012	Mbo totaal	0,79	7,6	€ 54.300	87%
2013	Docenten	0,78	9,0	€ 58.200	87%
2013	Instructeurs	0,74	8,2	€ 41.400	72%
2013	Mbo totaal	0,79	7,9	€ 54.500	87%
2014	Docenten	0,79	9,6	€ 57.700	85%
2014	Instructeurs	0,75	8,4	€ 41.400	68%
2014	Mbo totaal	0,80	8,6	€ 54.100	84%
2015	Docenten	0,80	10,6	€ 58.600	82%
2015	Instructeurs	0,75	8,5	€ 42.100	64%
2015	Mbo totaal	0,80	9,1	€ 54.700	82%
2016	Docenten	0,80	10,0	€ 59.100	82%
2016	Instructeurs	0,76	8,3	€ 42.500	69%
2016	Mbo totaal	0,80	9,0	€ 55.400	82%
2017	Docenten	0,79	10,6	€ 59.600	82%
2017	Instructeurs	0,75	9,3	€ 43.400	69%
2017	Mbo totaal	0,79	9,2	€ 56.800	82%
2018	Docenten	0,79	10,9	€ 58.800	81%
2018	Instructeurs	0,75	9,7	€ 42.600	70%
2018	Mbo totaal	0,79	9,3	€ 56.100	81%
2019	Docenten	0,78	11,2	€ 59.000	82%
2019	Instructeurs	0,74	10,8	€ 43.200	75%
2019	Mbo totaal	0,79	9,9	€ 56.200	82%

Instroom

De volgende twee tabellen geven een overzicht van de persoons- en baankenmerken van instromers in het mbo uitgesplitst naar functiegroep en jaar.

Figuur B.3: Persoonskenmerken van instromers in het mbo uitgesplitst naar functiegroep en jaar, 2013 t/m 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

Jaar	Groep	Aantal	Gemiddelde leeftijd	Aandeel man vrouw	Aandeel hoog opgeleid	Aandeel lerarenopleiding
2013	Docenten	1.600	37 jr 6 mnd	43% 57%	78%	38%
2013	Instructeurs	200	36 jr 5 mnd	44% 56%	45%	
2013	Mbo totaal	2.800	38 jr 0 mnd	43% 57%	65%	
2014	Docenten	2.300	38 jr 3 mnd	41% 59%	81%	41%
2014	Instructeurs	300	35 jr 8 mnd	45% 55%	43%	
2014	Mbo totaal	4.000	38 jr 1 mnd	40% 60%	68%	
2015	Docenten	2.800	38 jr 12 mnd	42% 58%	83%	40%
2015	Instructeurs	400	37 jr 1 mnd	45% 55%	43%	
2015	Mbo totaal	4.800	38 jr 11 mnd	41% 59%	71%	
2016	Docenten	3.300	39 jr 7 mnd	44% 56%	85%	38%
2016	Instructeurs	400	38 jr 0 mnd	53% 47%	43%	
2016	Mbo totaal	5.800	39 jr 5 mnd	42% 58%	71%	
2017	Docenten	2.700	38 jr 9 mnd	40% 60%	83%	36%
2017	Instructeurs	500	37 jr 3 mnd	46% 54%	36%	
2017	Mbo totaal	5.100	38 jr 8 mnd	39% 61%	69%	
2018	Docenten	3.400	39 jr 3 mnd	41% 59%	83%	39%
2018	Instructeurs	500	37 jr 9 mnd	48% 52%	34%	
2018	Mbo totaal	5.900	39 jr 4 mnd	39% 61%	69%	
2019	Docenten		38 jr 6 mnd	38% 62%	80%	37%
2019	Instructeurs		37 jr 8 mnd	48% 52%	32%	
2019	Mbo totaal		38 jr 12 mnd	38% 62%	67%	

Figuur B.4: Baankenmerken van instromers in het mbo uitgesplitst naar functiegroep en jaar, 2013 t/m 2019 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

Jaar	Groep	Gemiddelde deeltijdfactor	Mediane reisafstand (km)	Mediaan bruto jaarinkomen per fte	Aandeel vast contract
2013	Docenten	0,63	12,5	€ 45.100	16%
2013	Instructeurs	0,59	8,9	€ 38.700	13%
2013	Mbo totaal	0,66	10,8	€ 41.700	18%
2014	Docenten	0,65	12,1	€ 45.800	12%
2014	Instructeurs	0,65	10,2	€ 39.200	7%
2014	Mbo totaal	0,68	10,9	€ 41.700	14%
2015	Docenten	0,68	13,7	€ 48.200	13%
2015	Instructeurs	0,66	9,1	€ 40.900	5%
2015	Mbo totaal	0,70	12,5	€ 44.400	13%
2016	Docenten	0,70	12,9	€ 50.900	25%
2016	Instructeurs	0,68	10,6	€ 41.900	18%
2016	Mbo totaal	0,73	11,7	€ 45.900	26%
2017	Docenten	0,67	13,2	€ 50.100	14%
2017	Instructeurs	0,64	11,0	€ 40.800	10%
2017	Mbo totaal	0,70	11,8	€ 45.000	16%
2018	Docenten	0,69	12,7	€ 51.100	19%
2018	Instructeurs	0,66	11,5	€ 41.300	12%
2018	Mbo totaal	0,71	11,7	€ 46.300	18%
2019	Docenten	0,67	13,6	€ 50.000	13%
2019	Instructeurs	0,64	12,2	€ 41.500	9%
2019	Mbo totaal	0,70	13,4	€ 45.700	13%

Uitstroom

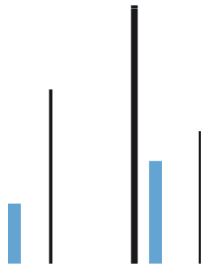
De volgende twee tabellen geven een overzicht van de persoons- en baankenmerken van uitstromers uit het mbo uitgesplitst naar functiegroep en jaar waarin de persoon is uitgestroomd.

Figuur B.5: Persoonskenmerken van uitstromers in het mbo uitgesplitst naar functiegroep en jaar, 2012 t/m 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

Jaar	Groep	Aantal	Gemiddelde leeftijd	Aandeel man vrouw	Aandeel hoog opgeleid	Aandeel lerarenopleiding
2012	Docenten	2.600	51 jr 1 mnd	50% 50%	78%	37%
2012	Instructeurs	100	40 jr 5 mnd	52% 48%	25%	
2012	Mbo totaal	4.400	49 jr 5 mnd	47% 53%	62%	
2013	Docenten	2.200	50 jr 12 mnd	48% 52%	80%	32%
2013	Instructeurs	100	41 jr 8 mnd	52% 48%	21%	
2013	Mbo totaal	3.700	50 jr 1 mnd	47% 53%	64%	
2014	Docenten	2.000	51 jr 8 mnd	48% 52%	82%	42%
2014	Instructeurs	100	42 jr 9 mnd	44% 56%	50%	
2014	Mbo totaal	3.300	50 jr 12 mnd	46% 54%	68%	
2015	Docenten	2.500	50 jr 12 mnd	49% 51%	83%	43%
2015	Instructeurs	200	42 jr 6 mnd	42% 58%	38%	
2015	Mbo totaal	3.900	49 jr 10 mnd	47% 53%	71%	
2016	Docenten	2.900	50 jr 6 mnd	47% 53%	83%	45%
2016	Instructeurs	200	42 jr 0 mnd	48% 53%	46%	
2016	Mbo totaal	4.800	49 jr 12 mnd	46% 54%	72%	
2017	Docenten	2.700	49 jr 8 mnd	48% 52%	86%	41%
2017	Instructeurs	200	40 jr 9 mnd	50% 50%	42%	
2017	Mbo totaal	4.500	48 jr 10 mnd	46% 54%	72%	
2018	Docenten	2.800	49 jr 3 mnd	46% 54%	85%	40%
2018	Instructeurs	300	42 jr 11 mnd	52% 48%	40%	
2018	Mbo totaal	4.900	48 jr 10 mnd	44% 56%	73%	

Figuur B.6: Baankenmerken van uitstromers in het mbo uitgesplitst naar functiegroep en jaar, 2012 t/m 2018 (bron: CBS, bewerking ABF Research)

Jaar	Groep	Gemiddelde deeltijdfactor	Mediane reisafstand (km)	Mediaan bruto jaarinkomen per fte	Aandeel vast contract
2012	Docenten	0,66	9,2	€ 59.900	62%
2012	Instructeurs	0,61	7,4	€ 40.200	29%
2012	Mbo totaal	0,69	9,0	€ 53.700	60%
2013	Docenten	0,64	8,9	€ 58.500	65%
2013	Instructeurs	0,61	9,8	€ 40.800	40%
2013	Mbo totaal	0,67	7,8	€ 52.200	64%
2014	Docenten	0,66	9,9	€ 58.100	69%
2014	Instructeurs	0,55	7,2	€ 40.900	35%
2014	Mbo totaal	0,68	8,9	€ 53.100	67%
2015	Docenten	0,69	9,9	€ 57.600	65%
2015	Instructeurs	0,59	7,1	€ 40.000	37%
2015	Mbo totaal	0,70	9,2	€ 53.400	63%
2016	Docenten	0,69	10,9	€ 58.300	66%
2016	Instructeurs	0,64	10,5	€ 41.600	30%
2016	Mbo totaal	0,71	9,8	€ 54.000	63%
2017	Docenten	0,70	11,0	€ 58.700	63%
2017	Instructeurs	0,65	8,1	€ 41.300	38%
2017	Mbo totaal	0,73	9,7	€ 53.900	62%
2018	Docenten	0,68	9,8	€ 59.400	63%
2018	Instructeurs	0,61	8,9	€ 42.500	48%
2018	Mbo totaal	0,71	9,2	€ 56.500	64%

Bijlage C: Bronnen en werkwijze

In deze bijlage worden eerst de gebruikte microbestanden van het CBS beschreven. Daarna wordt de werkwijze om met behulp van de personeelsbestanden geleverd door de opdrachtgever en de CBS microbestanden te komen tot het analysebestand uitgelegd.

CBS microbestanden

Aan de microbestanden waartoe ABF Research via het CBS toegang heeft liggen diverse bronnen ten grondslag. Een van de belangrijkste bronnen is een dataset met belastingdienstgegevens die inzicht geven in loopbaanhistorie tot op individueel niveau. De loopbaanhistorie geeft informatie over baankenmerken zoals deeltijdfactor, lengte dienstverband en type arbeidsrelatie.

Daarnaast is de Basisregistratie personen (BRP) gebruikt, voorheen bekend als Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens (GBA). Alle gemeenten in Nederland houden hierin persoonsgegevens bij zoals leeftijd, geslacht en woonadres van alle personen die in de gemeente zijn of waren gevestigd.

Het bedrijvenregister van de Kamer van Koophandel (KvK) aangevuld met bedrijfsgegevens van de Belastingdienst is de volgende registratiebron (Algemeen Bedrijven Register, ABR). Deze bron geeft inzicht in vestigingsadressen, bedrijfsgrootte en branche waarbinnen de activiteiten van het bedrijf vallen. Door de bij wet verplichte registratie is deze bron zeer volledig.

Voor informatie over hoogst behaalde opleiding en het bijbehorende niveau zijn registratiebronnen van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) gebruikt. Alle opleidingen die worden bekostigd door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) of het Ministerie van Economische Zaken (EZ) zijn verplicht de gegevens van de deelnemers en geslaagden door te geven inclusief de specifieke opleiding die zij volgen of hebben gevolgd. Deze registraties zijn beschikbaar voor de afgelopen 15-20 jaar. Daarnaast is voor het opleidingsniveau gebruik gemaakt van de Enquête BeroepsBevolking (EBB). Deze enquête is beschikbaar vanaf 1996.

Bovenstaande gegevens zijn samengevoegd tot een bestand met een overzicht van alle werknemers en zelfstandigen vanaf de leeftijd van 15 jaar, voorzien van persoonskenmerken (leeftijd, geslacht, en opleidingsniveau), baankenmerken (inkomen, deeltijdfactor en dynamiek) en bedrijfskenmerken (sector en regio).

Het CBS stelt de microbestanden onder strikte voorwaarden beschikbaar voor statistisch en wetenschappelijk onderzoek door een erkende onderzoeksinstituting of onderzoeksbureau. De microbestanden bevatten vertrouwelijke gegevens. Om deze reden zijn de databestanden alleen binnen een

streng beveiligde omgeving van het CBS toegankelijk. De gegevens die door het onderzoeksbureau worden gebruikt mogen niet te herleiden zijn tot individuen en moeten altijd gebaseerd op ten minste 10 personen. Bovendien moet ten minste de kern van de eindresultaten openbaar beschikbaar worden gesteld.

Werkwijze

De werkwijze verschilt over de jaartallen. Tot en met 2015 was een koppeling van de personeelsbestanden van de opdrachtgever met de CBS microbestanden noodzakelijk. Vanaf 2016 staan gegevens over medewerkers bij mbo-instellingen al in de CBS micro omgeving. Om deze reden is vanaf 2016 een koppeling van een extern personeelsbestand niet meer nodig.

Met behulp van persoonsinformatie afkomstig van de opdrachtgever/DUO is voor de jaren 2011 tot en met 2015 een koppeling met informatie uit microbestanden van het CBS aangebracht. De variabelen waarmee de koppeling is gemaakt betreffen leeftijd, geslacht en mbo-instelling. Met behulp van deze variabelen worden unieke personen in de microbestanden van het CBS gekoppeld aan het personeelbestand van de opdrachtgever. Deze unieke personen kunnen vervolgens in de tijd worden gevolgd.

Mbo-medewerkers zijn in een aantal specifieke situaties niet meegenomen. Dit betreft de volgende mbo-medewerkers:

- Mbo-medewerkers met een deeltijdfactor van kleiner dan 0,005 en waarvoor geen koppeling met de microbestanden van het CBS is gevonden;
- Mbo-medewerkers ouder dan 60 jaar en waarvoor geen koppeling met de microbestanden van het CBS is gevonden;
- Mbo-medewerkers met een tijdelijk contract die afloopt op de peildatum en waarvoor geen koppeling met de microbestanden van het CBS is gevonden;

De mbo-medewerkers worden na filtering gekoppeld met de microbestanden van het CBS op basis van de variabelen geslacht, leeftijd en mbo-instelling. Deze koppeling is niet uniek. Het kan bijvoorbeeld voorkomen dat meerdere personen met hetzelfde geslacht en dezelfde geboortedatum bij dezelfde mbo-instelling werken. Voor deze medewerkers worden logischerwijs ook meerdere personen in de microbestanden van het CBS gevonden. Om deze medewerkers zo goed mogelijk aan een uniek persoon uit de microbestanden te koppelen, is gebruik gemaakt van een extra variabele: deeltijdfactor.

Tabel B.1: aantal en percentage gekoppelde mbo-medewerkers aan de microbestanden van het CBS

Jaar	Aantal mbo medewerkers	Aantal mbo medewerkers gekoppeld	percentage gekoppeld	Aantal medewerkers match met CBS bestanden	percentage gevonden en gebruikt in analyses
2011	54.773	53.143	97%	54.200	99%
2012	52.829	50.883	96%	52.400	99%
2013	51.618	49.978	97%	51.600	100%
2014	53.481	51.239	96%	52.700	99%
2015	54.995	52.733	96%	53.900	98%
2016	55.982			54.800	98%
2017	56.684			55.400	98%
2018	57.799			56.600	98%
2019	53.420			52.400	98%

Zoals in tabel B.1 zichtbaar is, is tussen de 96 en 97 procent van de mbo-medewerkers uit het gefilterde personeelsbestand van de opdrachtgever aan de microbestanden van het CBS gekoppeld. Niet alle mbo-medewerkers zijn dus gevonden. Een voorbeeld hiervan is dat een medewerker in de periode van 2011 tot en met 2015 werkzaam is in een mbo-instelling, maar dat op basis van de koppeling de medewerker in 2013 niet is gevonden. Hierdoor lijkt het alsof de medewerker in 2013 een uitstromer is en in 2014 een instromer. Daarom worden alle mbo-medewerkers die in een bepaald jaar niet zijn gevonden, nog een keer in de microbestanden van het CBS opgezocht. Wanneer een mbo-medewerker alsnog is gevonden, wordt deze aan het bestand toegevoegd. In de laatste kolom van tabel B.1 is het totaal aantal mbo-medewerkers dat in de microbestanden van het CBS is gevonden weergegeven. Via deze weg is het totaal aantal gevonden personen tussen 2011 en 2015 rond de 99 procent.

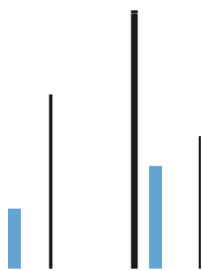
Merk op dat de voorgaande stappen niet nodig waren voor de jaartallen 2016 tot en met 2019. Voor deze jaartallen konden persoons- en baankenmerken binnen de CBS micro omgeving direct aan de bestanden met alle MBO medewerkers gekoppeld worden. Toch zien we in de laatste kolom van tabel B.1 dat er voor deze jaren ook een kleine mismatch is. Gemiddeld zijn de persoons- en baankenmerken voor 98 procent van de medewerkers gevonden tussen de jaren 2016 en 2019.

De hoofdreden hiervoor is het feit dat het peilmoment voor de personeelsbestanden tussen 2016 en 2019 gelijk is aan 1 oktober, terwijl 31 december als peilmoment is gebruikt voor overige CBS data. Deze keuze was noodzakelijk om een tijdreeks met gelijke intervallen te maken. Tussen 2011 en 2015 was 31 december namelijk de peildatum voor de personeelsbestanden. Door deze verschuiving van oktober naar december valt gemiddeld 1 procent van de mbo-medewerkers uit het bestand.

Na het uitvoeren van de laatste stap in het koppelingsproces, is het analysebestand compleet. Het personeelsbestand van de opdrachtgever is nu aangevuld met microbestanden van het CBS. De instromers en uitstromers worden bepaald. Instromers en uitstromers worden opnieuw in de microbestanden van het CBS opgezocht om vijf jaar terug tot en met vijf jaar vooruit te kijken en de arbeidsmarktpositie te bepalen.

Merk op dat het personeelsbestand voor het jaar 2019 niet compleet is. Gegevens van ongeveer 5 procent van de medewerkers bij mbo-instellingen ontbreekt. Om deze reden is de uitstroom tussen de jaren 2018 en 2019 buiten beschouwing gelaten. De gegevens van 2019 zijn wel gebruikt om verdelingen van persoons- en baankenmerken te analyseren.

Bijlage D: Lerarenopleidingen

De CROHO-codes die zijn opgenomen in onderstaande tabel zijn in het kader van dit onderzoek aangemerkt als lerarenopleiding. Het betreffen alle erkende en door de overheid bekostigde eerste- en tweedegraads lerarenopleidingen. De pabo en het pedagogisch didactisch getuigschrift vallen hier niet onder.

Figuur D.13: Opleidingen die in dit onderzoek als lerarenopleiding zijn aangemerkt.

CROHO	Naam opleiding
30116	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Talen
34104	B Tweedegraads lerarenopleiding Nederlandse Gebarentaal (NGT)/Tolkenopleiding
34487	B Tweedegraads lerarenopleiding Esperanto
34568	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Verpleegkunde
34908	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Levensmiddelentechnologie
34909	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Dierhouderij en Verwerking I en II
34910	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Tuinbouw en Plantenteelt en Verwerking I en II
34915	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Plantenteelt en Verwerking I en II
34916	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Veehouderij en Verwerking I en II
34917	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Agrarische Techniek I en II
34918	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Agrarische Economie
35025	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Lichamelijke Oefening
35144	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Fries
35182	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Russisch
35185	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Arabisch
35186	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Turks
35193	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Duits
35195	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Engels
35196	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Frans
35197	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Geschiedenis
35198	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Nederlands
35199	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Scheikunde
35201	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Aardrijkskunde
35202	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Algemene Economie
35203	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Bedrijfseconomie
35204	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Pedagogiek
35205	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Islamgodsdienst
35207	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Economie
35208	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Mens en Technologie
35210	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in het Technisch Beroepsonderwijs
35221	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Wiskunde
35254	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Techniek
35255	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Spaans
35261	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Natuurkunde
35301	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Biologie
35322	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Tekenen
35342	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Handvaardigheid
35362	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Textiele Werkvormen
35381	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Verzorging/Huishoudkunde
35382	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Bouwkunde I en II
35383	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Bouwtechniek I en II
35384	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Electrotechniek I en II
35385	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Mechanische Techniek I en II

CROHO	Naam opleiding
35386	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Motorvoertuigentechniek I en II
35387	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Werktuigbouwkunde I en II
35388	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Gezondheidszorg en Welzijn
35389	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Algemene Bouwkunde
35390	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Algemene Werktuigbouwkunde
35391	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Chemische Laboratoriumtechniek
35392	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Commerciële Economie
35393	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Electrotechniek
35394	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Personeel en Arbeid
35395	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Biologische en Medische Laboratoriumtechniek
35396	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Gezondheidszorg
35401	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Verzorging/Gezondheidskunde
35411	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Maatschappijleer
35421	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Omgangskunde
35423	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Consumptieve Techniek I en II
35441	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Godsdienst
35442	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Installatietechniek I en II
35484	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Grafische Techniek I en II
35513	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Mens en Maatschappij
39113	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Beeldende Vorming
60204	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Aardrijkskunde
60233	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Algemene Economie
60234	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Bedrijfseconomie
60235	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Biologie
60236	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Duits
60237	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Engels
60238	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Filosofie
60239	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Frans
60240	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Geschiedenis en Staatsinrichting
60241	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Grieks en Latijn
60242	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Kunstgeschiedenis
60243	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Maatschappijleer
60244	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Nederlands
60245	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Natuurkunde
60246	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Scheikunde
60247	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Spaans
60248	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Wiskunde
60320	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Spaanse Taal en Cultuur
60401	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Zorg, Ethiek en Beleid
60403	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Christendom en Cultuur
60614	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Educatie en Communicatie in de Wiskunde en Natuurwetenschappen
60631	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Duitse Taal en Cultuur
60632	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Engelse Taal en Cultuur
60633	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Franse Taal en Cultuur
60634	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Friese Taal en Cultuur
60635	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Geschiedenis
60636	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Griekse en Latijnse Taal en Cultuur
60637	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Nederlandse Taal en Cultuur
60651	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Economie en Bedrijfswetenschappen
60662	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Filosofie en Educatie
68000	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Arabisch
68001	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Turks
68003	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Grieks en Latijn
68004	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Nederlands
68006	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Frans

CROHO	Naam opleiding
68007	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Italiaans
68008	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Spaans
68009	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Kennis van Godsdienst en Levensbeschouwing
68010	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Duits
68011	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Engels
68014	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Russisch
68017	M Leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in het vak Godsdienst en Levensbeschouwelijke Vorming
68034	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Geschiedenis
68040	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Hebreeuws
68041	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Latijn en Klassieke en Culturele Vorming
68074	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Bijbelkennis en Cultuurgeschiedenis van het Christendom
68075	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Godsdienst en Levensbeschouwing
68081	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Filosofie
68151	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Wiskunde
68155	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Natuurkunde
68156	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Scheikunde
68161	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Biologie
68176	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Aardrijkskunde
68401	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Algemene Economie
68403	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Bedrijfseconomie
68500	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Aardrijkskunde
68501	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Algemene Economie
68502	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Biologie
68503	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Duits
68504	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Engels
68505	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Filosofie
68506	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Geschiedenis en Staatsinrichting
68507	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Godsdienst en Levensbeschouwing
68508	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Kunstgeschiedenis en Culturele en Kunstzinnige Vorming/Kunst Algemeen
68509	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Maatschappijleer
68510	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Muziek
68511	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Natuurkunde
68512	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Nederlands
68513	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Scheikunde
68514	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Spaans
68515	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Sterrenkunde
68516	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Wiskunde
68517	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Frans
68518	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Management en Organisatie
68519	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Grieks, Latijn en Klassieke Culturele Vorming
68520	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Latijn en Klassieke en Culturele Vorming
68521	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Arabisch
68522	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Italiaans
68523	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Russisch
68524	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Hebreeuws
68527	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Fries
68528	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Turks
68530	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in de Taalvakken
68531	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in Zaakvakken
68533	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in de Bètawetenschappen
68534	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in de Taal en Cultuurwetenschappen
68535	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in de Mens- en Maatschappijwetenschappen
68618	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Maatschappijleer

CROHO	Naam opleiding
68710	M Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Kunstgeschiedenis
81011	B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Nederlands
04104	Tweedegraads lerarenopleiding Nederlandse gebarentaal (NGT)/tolkenopleiding
04487	Tweedegraads lerarenopleiding Esperanto
04568	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in verpleegkunde
04879	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad (ten behoeve van het m.b.o.) in schilderen
04882	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad (ten behoeve van het m.b.o.) in brood/banketbakken
04908	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in levensmiddelentechnologie
04909	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in dierenhouderij en verwerking I en II
04910	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in tuinbouw en plantenteelt en verwerking I en II
04915	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in plantenteelt en verwerking I en II
04916	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in veehouderij en verwerking I en II
04917	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in agrarische techniek I en II
04918	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in agrarische economie
05025	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in lichamelijke oefening
05081	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in tekenen
05082	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in handvaardigheid
05083	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in textiele werkvormen
05084	Leraar vo 1e graad in tekenen
05085	Leraar vo 1e graad handvaardigheid
05086	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in textiele werkvormen
05099	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Biologie
05106	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in wiskunde
05109	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in aardrijkskunde
05110	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Duits
05112	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Engels
05113	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Frans
05114	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Fries
05115	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in godsdienst
05116	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in geschiedenis
05117	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in maatschappijleer
05118	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Natuurkunde
05119	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Nederlands
05122	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Scheikunde
05124	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Spaans
05125	Leraar vo 1e gr in wiskunde
05126	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in aardrijkskunde
05129	Leraar vo 2e graad in biologie
05133	Leraar vo 2e graad in Duits
05137	Leraar vo 2e graad in Engels
05141	Leraar vo 2e graad in Frans
05144	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Fries
05148	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in geschiedenis
05150	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in handvaardigheid
05154	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in natuurkunde
05156	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Nederlands
05159	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in pedagogiek
05161	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in scheikunde
05164	Leraar vo 2e graad in Spaans
05170	Leraar vo 2e graad in wiskunde
05175	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in verzorging/huishoudkunde
05177	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in godsdienst
05179	Leraar vo 2e graad in tekenen
05181	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in textiele werkvormen
05182	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Russisch

CROHO	Naam opleiding
05183	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in algemene economie
05184	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in bedrijfseconomie
05185	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Arabisch
05186	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Turks
05187	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in algemene economie
05188	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in bedrijfseconomie
05189	Leraar vo 2e graad in techniek
05190	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in maatschappijleer
05191	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde
05192	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in verzorging/gezondheidskunde
05193	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Duits
05195	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Engels
05196	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in frans
05197	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in geschiedenis
05198	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Nederlands
05199	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Scheikunde
05201	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in aardrijkskunde
05202	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in algemene economie
05203	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in bedrijfseconomie
05204	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in pedagogiek
05205	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in islamgodsdienst
05221	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Wiskunde
05229	Leraar vo 2e gr in Russisch
05254	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in techniek
05255	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Spaans
05256	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Turks
05257	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Arabisch
05261	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in natuurkunde
05301	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in biologie
05322	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Tekenen
05342	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in handvaardigheid
05362	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in textiele werkvormen
05381	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in verzorging/huishoudkunde
05382	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in bouwkunde I en II
05383	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in bouwtechniek I en II
05384	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in electrotechniek I en II
05385	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in mechanische techniek I en II
05386	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in motorvoertuigtechniek I en II
05387	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in werktuigbouwkunde I en II
05388	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in gezondheidszorg en welzijn
05389	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in algemene bouwkunde
05390	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in algemene werktuigbouwkunde
05391	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in chemische laboratoriumtechniek
05392	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in commerciële economie
05393	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in electrotechniek
05394	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in personeel en arbeid
05395	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in biologische en medische laboratoriumtechniek
05396	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in gezondheidszorg
05401	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in verzorging/gezondheidskunde
05411	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in maatschappijleer
05421	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in omgangskunde
05423	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Consumptieve Techniek I en II
05441	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Godsdienst
05442	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Installatie Techniek I en II
05450	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad (ten behoeve van het v.b.o.) in bouwtechniek

CROHO	Naam opleiding
05451	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad (ten behoeve van het v.b.o.) in consumptieve techniek
05452	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad (ten behoeve van het v.b.o.) in elektrotechniek
05453	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad (ten behoeve van het v.b.o.) in grafische techniek
05454	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad (ten behoeve van het v.b.o.) in installatietechniek
05465	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in installatietechniek I en II
05473	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in bouwkunde I en II
05474	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in bouwtechniek I en II
05482	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in elektrotechniek I en II
05484	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Grafische Techniek I en II
05491	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad (ten behoeve van het b.b.o.) in bankwerken en machinaal verspanen
05492	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs in de tweede graad (ten behoeve van het b.b.o.) in constructie en apparatenbouw
05496	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad (ten behoeve van het b.b.o.) in energietechniek
05498	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad (ten behoeve van het b.b.o.) in installatietechniek
05499	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad (ten behoeve van het b.b.o.) in koken en serveren
05500	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad (ten behoeve van het b.b.o.) in motorvoertuigen herstellen
05501	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad (ten behoeve van het b.b.o.) in metselen/stucadoren/tegelzetten
05508	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in mechanische techniek I en II
05509	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in motorvoertuigentechniek I en II
05510	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in werktuigbouwkunde I en II
05511	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in consumptieve techniek I en II
05512	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in beeldende vorming
05513	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Mens en Maatschappij
05518	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Natuurkunde
05519	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de eerste graad in Scheikunde
08000	Eerstegraads lerarenopleiding Arabisch